

BAŞKAN — Elâzığ Milletvekili Sayın Mehmet Aytuğ ebediyete intikal etmiş bulunmaktadır. Buna dair Başbakanlık tezkeresi Genel Kurula arz edilmiştir. Merhumun manevî huzurunda Yüce Meclisi bir dakikalık ihtiram sükûtu-na davet ediyorum.

(Bir dakikalık saygı duruşu yapıldı)

5. — *Vazife ile yurt dışına gidecek olan Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'e, dönüşüne kadar; Başbakan Ferid Melen'in vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/975)*

BAŞKAN — Bir Cumhurbaşkanlığı tezkere-si vardır, okutuyorum

Millet Meclisi Başkanlığına

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'in dönüşüne kadar; Dışişleri Bakanlığına, Başbakan Ferid Melen'in vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Cevdet Sunay
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Genel Kurulun bilgilerine arz olunmuştur.

III. - GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermin Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili M. Kubilay İmer ve Van Milletvekili Salih Yıldız'ın, İçtüzük teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/706) (S. Sayısı : 763) (1)*

BAŞKAN — İçtüzük tâdil teklifi üzerindeki müzakerelere devam ediyoruz.

Madde 65'i okuyorum.

Başkanın görüşme ve oylamalara katılması :

Madde 65. — Genel Kurula başkanlık eden Başkan veya Başkanvekili, asıl konu görüşülürken ve oylanırken hiçbir surette görüşünü açıklayamaz.

Başkan veya başkanvekilleri, görevlerinin yerine getirilmesinin gerektirdiği haller dışında görüşmelere katılamazlar; kişisel savunma hakları saklıdır.

Millet Meclisi Başkanı oy kullanamaz.

Görüşmelere katılmak isteyen bir Divan üyesi Başkanlık kürsüsünde görevli ise, yerini bir diğerine bırakmak zorundadır.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin görüşülmesinin tehirini rica ediyorum.

BAŞKAN — Önerge yok. Komisyon Başkanınca bu maddenin görüşülmesinin ertelenmesi

talebedilmektedir. Tehirî hususunu oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Madde 66 :

Görüşmelerde genel düzen :

Madde 66. — Genel Kurulda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve çalışma düzenini bozucu hareketlerde bulunmak yasaktır.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Kargılı, buyurun.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri. 66 nci madde, «Genel Kurulda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve çalışma düzenini bozucu hareketlerde bulunmak yasaktır» şeklinde değiştirilmiştir. Ama, Genel Kurulda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak, çalışma düzenini bozucu hareketlerde bulunmak yasaktır, denmiş fakat müeyyidesi konmamıştır.

Muhterem arkadaşlar, zannediyorum ki, bundan önceki hükümetlerin bir Başbakanı, bu konudaki beyanları yüzünden Yüce Mecliste hayli tenkid edilmiş ve Yüce Meclisin böyle konulara sahne olmadığı ileri sürülmüş idi.

Şimdi, burası Milletin Meclisi ve herkesin konuşması ve davranışları üzerinde en hassas olması gereken bir yerdir. Fakat, burada «yasaktır»'dan sonra bir müeyyide konulmamış. Genel Kurulda buraya bir kişi gelir, şahsiyatla uğraşır, konuşma düzenini bozarsa bunun ne gibi bir müeyyide ile karşılaşacağı belirtilmemiştir. Benim bildiğim herhangi bir toplantıda, herhangi bir kişisel sohbette dahi insanlar konuşma-

(1) 763 S. Sayılı basmayazı 4 . 12 . 1972 tarihli 13 ncü Birleşim tutanağı sonuna eklidir.

larını ayarlamak mecburiyetindedirler. Ama bu Mecliste, zabıtlar tetkik edildiği zaman görülecektir, dünyanın hiçbir yerinde raslanacağını zannetmediğimiz şekilde, kürsüden konuşan oturanlara, oturanlar kürsüde konuşanlara çok ağır sözler söylemektedirler. Bunu bir müeyyideye bağlamadan, «yasaktır» ile savuşturursak, bâzı insanlar için çok geçerli olan ve maalesef bu çatı altında da rasladığımız küfür edebiyatına engel olunamaz. Burada öyle insanlara raslanmıştır ki, bütün siyasî hayatı boyunca görevi sadece kürsüden konuşana sataşmak olmuştur. Yani, falan adam kürsüye çıktığı zaman sen çatacaksın, başka görevin yok... Adam kendisini de bu göreve adanmış, zabıtlarda var, görebilirsiniz. Peki bunun müeyyidesi ne olacaktır? Bir insan terbiyeli ise...

BAŞKAN — Bir dakikanız var efendim ve bunun müeyyidesi vardır 133 ve müteakip maddelerde.

CELÂ KARGILI (Devamla) — Ben bu konu hakkında burada Başbakanın istifası mevzuu bahis olduğu, tartışmalara çok geniş sahne olduğu kimin, kime ne dediği, o tartışmalar esnasında Başbakanın ağızından söylendiği bir durumu hatırlatarak meseleyi örnekle dile getirmek istemiyorum. Yalnız Yüce Meclisin itibarını korumak bakımından bu konuda kesin, tutarlı ve hiç kimseye hakaret etme, hiç kimseye bir başkasının sözünü kesme, hiç kimseye bir başkasının inançlarını söylemekten dolayı üzerine yüklenme hakkı tanınmasın.

Eğer bir milletin meclisinde inançlarını belirlen insanlara karşı kaba kuvvet hâkim olursa, kürsü kaba kuvvetin etkisi altında bırakılırsa o mecliste inançların belirtildiği iddiası da olamaz. Benim kanaatim odur ki, bırakınız söz kesmeyi ve çalışma düzenini bozmayı, bu Parlâmentoda çoğu kez kürsü kaba kuvvetin etkisi altında bırakılmış ve kaba kuvvetin denetimi altında tutulmuştur. Şahidiz bunlara, yüzlerce zabıt var.

Bu maddede bunların da ötesinde Millet Meclisi kürsüsünü kaba kuvvetin denetiminden kurtaracak müeyyidelerin getirilmesini teklif eder, bu görüşümün dikkate alınması için maddenin Sayın Komisyone geri alınarak üzerinde yeniden bu hususlara paralel olarak görüşme yapılmasını ve düzeltilmesini teklif eder, Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Bir hususu istirham edeceğim. Kişisel görüşler için 5 dakika ve gruplar adına da konuşmalar 10 dakika ile kısıtlanmıştır. Buna şiddetle riayet edeceğim ve konuşmaların bitimine 1 dakika kala hatırlatma yapacağım, süre dolduğu anda da söz nerede olursa olsun keseceğim. Ona göre sayın milletvekillerinin haklarını istimal etmelerini istirham ediyorum.

Buyurunuz Sayın Buldanlı.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Parlâmento kürsüsü miting kürsüsü değildir. Her parlâmenter bu kürsüde söz hakkına sahiptir. Ancak hakkın suiistimalini de kanun himaye etmez. Sırf muhalefet edeyim, sırf şu kürsüde konuşayım, sırf beyanlarım radyolardan kamu efkârına duyurulsun diye buraya çıkıp beyanda bulunmak suçtur. Bu kürsüden milletin tüyü bitmemiş yetimlerinin hakkından bahsedip, Meclis çalışmıyor deyip Meclisi jurnal eden insanların buraya çıkıp, okumadan düşünmeden, afâkî konuşması da suçtur.

Şimdi arkadaşımız kürsüye çıkarak görüşülmekte olan maddenin müeyyide getirmediğinden bahsetti. Halbuki görüşülmekte olan tüzük bir küldür, 162 maddedir. Diğer maddeleri okursa dediği hususları orada bulacaktır. Tüzüğü tetkik etmeden, okumadan sırf burada Meclisi işgal için konuşmak da hakkın suiistimalidir.

Buyurunuz Tüzüğün 132 nci maddesine bakınız: Burada söz kesmek, çalışma düzenini bozmak, şahsi konuşmaları hükme bağlamış müeyyideye bağlamış, uyarma cezası, kınama cezası, Meclisten geçici olarak çıkarma cezası tayin etmiş. Bütün bunlar varken yokmuşcasına bu maddeyi komisyon geri alsın, görüşmeler geri bırakılsın diye konuşmak hakkın suiistimalidir, bunu tescil için söz aldım.

Hürmetlerimi sunarım efendim.

BAŞKAN — Sayın Turhan Özgüner, buyurunuz efendim.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Bir ölçüde Ahmet Buldanlı'nın konuşmasını tekrar gibi olacak konuşmam, ben de aynı görüşü belirtmekle konuşmaya başlayacağım.

İçtüzük sarihtir arkadaşlarım. İçtüzüğün 132 nci maddesinden başlayan sarahat karşısında şüphesiz münakaşasını yaptığımız 65 nci mad-

desinin yetersiz olduğu iddia edilemez. Ne var ki, 132 ve müteakip maddeler okunmadan bu iddia yapılabilir.

132 ne madde milletvekillerine verilecek disiplin cezaları şunlardır der: «Uyarma, kınama, Meclisten geçici olarak çıkarma» ondan sonra madde devam eder.

Uyarma nedir, hangi hallerde verilir? Uyarma, sayın arkadaşımın şikâyet ettiği söz kesmek, sükûneti ve çalışma düzenini bozmak, şahsiyatla uğraşmak hallerinde verilir. Yani 65 ne maddenin bahis mevzuu ettiği hallerde verilir. Ondan sonraki maddelerde diğer disiplin cezalarından bahseder.

Kıymetli arkadaşlarım, dün münakaşasını yaptık; Yüce Mecliste şüphesiz çalışma saatleri ve çalışma günleri eksik dedik. Ama bunu çalışmak için söyledik. Hani arkadaşımın şikâyet ettiği gibi burada sırf konuşmak için değil. Tetkik etmeden gelip burada konuşursak bu çalışma değildir arkadaşlarım. Bu, konuşma olur, bu havanda su döğmek olur. Çalışma; görüşülmekte olan tüzük veya teklif ve tasarılar üzerinde ciddî çalışma ile kürsüye çıkmak demektir. Başka türlüüne çalışma değil, ancak konuşma denir ki, Yüce Meclisin konuşmaya ihtiyacı yoktur arkadaşlarım.

Bu sebeple 65 ne madde üzerinde, şüphesiz fazlaca tartışma yapılmaksızın sadece bir âtîf yapmakla belki sarahate kavuşturulması gereken bir madde olabilir, ama bu tüzükte şu 65 ne maddeyi dolduran diğer maddeler mevcut iken, bu tüzükte bunların olmadığı ve bu maddenin de işlemez kalacağı iddiasını yapmak her halde iyi bir tetkik mahsulü olmadığı şeklinde belirlemekle ikifa edilecek bir husustur. Bu hususu böylece belirtir, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca görüşmek isteyen sayın üye?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

67 ne maddeyi okutuyorum.

Başkanın söz kesmesi :

Madde 67. — Kürsüdeki üyenin sözü ancak Başkan tarafından, kendisini İftizüğe uymaya ve konudan ayrılmanmaya davet etmek için kesilebilir.

İki defa yapılan davete rağmen, sadede gelmeyen milletvekilinin aynı birleşimde o konu

hakkında konuşmaktan men edilmesi, Başkan tarafından Genel Kurula teklif olunabilir.

Genel Kurul, görüşmesiz işaret oyu ile karar verir.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın üye?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

68 ne maddeyi okutuyorum.

Konuşma üslubu :

Madde 68. — Genel Kurulda kaba ve yaralayıcı sözler söyleyen kimseyi Başkan derhal, temiz bir dille konuşmaya, buna rağmen temiz bir dil kullanmamakta ısrar ederse kürsüden ayrılmaya davet eder. Başkan, gerekli görürse o kimseyi o birleşimde salondan çıkartabilir.

Başkanlığa gelen yazı ve önergelerde kaba ve yaralayıcı sözler varsa, Başkan, gerçekten düzeltmelerin yapılması için, o yazı veya önergeyi sahibine geri verir.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Kubilay İmer, buyurunuz.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

68 ne maddede konuşma üslubu hükme bağlanmıştır. Yalnız buradaki 1 ne fıkranın son cümlesinde; «Başkan, gerekli görürse, o kimseyi o birleşimde salondan çıkartabilir» hükmü mevcuttur. Konuşmadan men edilme gibi daha hafif bir mevzuda Genel Kurulun işaret oyuyla karar verildiği halde, burada daha ağır bir hareket tarzına giren için, Başkanın Meclisin oyuna başvuramaması üzerinde durulabilir.

Gergi hareket daha sert, daha belirli olma yönünden Başkanın takdiri içerisinde, Meclisin gözleri önünde olmuştur. Ancak, burada daha hafif bir mevzuda, yani sadet dışına çıkıp da iki defa söz kesme mevzuunda (67 ne maddeyle kabul etmiş bulunuyoruz) Meclisin kararının alınması lüzumlu görülmüşken, burada bunu sadece Başkanın yetkisi içerisinde mütalâa etmek ve sadece bu yolla halledilme tarafına gitmek hukuk tekniği ölçüsünden de, hakkaniyet bakımından da muvafık olacağı kanaatinde değilim. Bu bakımdan bu hususta bir de önerge vermek durumunda olacağım. Buna itibar edilmesini de ayrıca önergemizin görüşülmesi sırasında lüzum olursa bildireceğim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca görüşmek isteyen sayın milletvekili?.. Yok.

Sayın İmer, önergeniz?

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, «Genel Kurula teklif edilebilir» şeklinde...

BAŞKAN — Bir evvelki maddeye muvazi olarak. Şifahî olan talebinizi lütfen yazıya tebdil edin Sayın İmer.

Sayın milletvekillerinden istirham edeceğim; özel bir mahiyet taşıyor müzakere ettiğimiz kanun. Bize ait bir içtüzüktür, en mükemmel ve hiçbir surette tereddüte mahal veremeyecek bir anlam içinde çıkması Başkanlıkça istenmektedir. Bu bakımdan müsamahakâr davranıyoruz. Ancak, sayın milletvekillerinin önermelerini daha evvel hazırlamalarını rica ve bundan böyle de Başkanlığın önerge bekleme gibi bir hal içinde bulunmayacağını arz ederim.

Şifahen vâkı olan istek önerge haline getirilmiştir: okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

68 nei maddenin 1 nei fıkrasının 2 nei cümlesinin «Başkan, gerekli görürse o kimseyi Genel Kurulun görüşmesiz işaret oyuyla vereceği karar sonunda o birleşimde salondan çıkartabilir» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya

Kubilay İmer

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Önergeyi oylarımıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarımıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gürültü ve kavgâ :

Madde 69. — Başkan, görüşmeler sırasında gürültü veya kavgâ çıkar ve bunun için çalışma düzenini kuramazsa, kürsüde ayağa kalkarak, toplantıya ara vereceğini ihtar etmek suretiyle gerekli gayreti gösterir; buna rağmen gürültü ve kavgâ devam ederse oturuma en çok bir saat için ara verir.

Oturumun yeniden açılmasında gürültü veya kavgaya son verilemiyorsa, Başkan birleşimi kapatır.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Açıklama hakkı :

Madde 70. — Şahsına sataşıl原因 veya ileri sürmüş olduğu görüşten farklı bir görüş kendisine atfolunan Hükümet, komisyon, siyasî parti grubu veya milletvekilleri, açıklama yapabilir ve cevap verebilir.

Açıklama ve cevaplar için, oturumun sonunda söz verilir.

Bu suretle söz almak isteyen, ne sebepten dolayı konuşmak istediğini Başkana bildirir. Başkan, söz verip vermemek gerektiğini takdir eder. Başkanlıkça kendisine söz verilmeyen kimse direnirse, Genel Kurul, bu konuda görüşmesiz ve işaret oyuyla karar verir.

BAŞKAN — Sayın Özgüner.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım; bu maddede üzerinde münakaşasını yapmak istediğim sadece 2 nei fıkradır: «Açıklama ve cevaplar için oturumun sonunda söz verilir» Bunun üzerinde durmak lâzım...

Arkadaşlarım, oturumun başında bir milletvekilinin şahsına, yahut da bir grubun hükmî şahsiyetine tecavüz yapıldı ise, oturumun başındaki bu tecavüze cevap vermeyi ta oturumun sonuna erteliyoruz. Beş saat, bazan da ara vermeden icabında yedi sekiz saat sürebilen oturumlar var. Neden başta yapılmış bir târiz veya tecavüzü, kişisel olarak milletvekili, yahut hükmî şahsiyet olarak grup karşılamsın? Sonra bunun gecikmesinde ne gibi mahzurlar var?

Şöyle mahzurlar var arkadaşlarım: Baştan yanlış bir deyim kullanılmış ve haksız bir tecavüz yapılmış, buna ta oturumun sonunda cevap verilecek. Ancak oturumun başlangıcında yapılmış bu tecavüz hakkı zannedilir de ondan sonraki konuşmalar bunun üzerine bina edilirse bütün bir grubu böylece haksız bir tecavüze muhatap kılan kişi, kürsüden rahatlıkla iner, bir grup, sabahın erken saatinde başlanmış olan bir oturumda, ta belki akşamın geç saatinde cevap vermek gibi bir durumda bırakılır, öylesine bekletilir. Olur mu bu? Haksız bir tecavüz yapılmıştır. Oturumun hangi anında tecavüz vu-

kubuldu ise o anda karşılamak şüphesiz gereklidir. Ancak şahsına veya bir grubun hükmü şahsiyetine yapılmış olduğu zaman Başkana müracaat edilir. Sayın Başkan bunu haklı göremeyebilir, ama grup ya da milletvekili direnirse şüphesiz işaret oyuyla Yüce Meclisin vereceği karara bağlı kalınacaktır.

Bunlara itirazımız yok; fakat itirazımız - sakıncasını belirttiğim husus gözönünde tutularak - şu ikinci fıkranın herhalde isabetli olmadığı ve kaldırılması gerektiği şeklindedir. Önergemide de bu şekilde takdim edeceğim. İltifat buyurulmasını rica eder, saygılar sunarım.

BÂŞKAN — Demokratik Parti Grubu adına Sayın İmer, buyurunuz.

DEMOKRATİK PARTİ GRUBU ADINA M. KUBİLAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; görüşülmekte olan 70 nci madde, bundan evvelki Meclis tatbikatına dayanılarak hazırlanmıştır. Biz burada 2 nci fıkradaki hususun ânında söz verilmeme durumu itibarıyla o anda Meclisin havası, verilecek cevapla daha karışma durumu içerisinde bulunur düşüncesiyle getirilmiştir kanaatindeyiz. Nitekim, burada ayırım yapmadan, şahsına sataşılma veya ileri sürmüş olduğu görüşten farklı bir görüş kendisine atfolunan Hükümet, Komisyon, siyasî parti grubu veya milletvekilleri açıklama yapabilir ve cevap verebilir.

Diğer taraftan, ikinci fıkra ile açıklama ve cevaplar için oturumun sonunda söz verilir hükmü, bu birinci fıkradan sonra geldiğine göre, Hükümet de, komisyon da, siyasî parti grupları da, milletvekilleri de aynı ölçü ile hükme bağlanmıştır. Bu yönü ile, aynı oturumda cevap vermek hakkı bâki bir durum vardır. Yalnız, bizim burada sarahate kavuşması yönünden üzerinde durmak istediğimiz bir husus var. Üçüncü fıkrada, «bu suretle söz almak isteyen ne sebepten dolayı konuşmak istediğini Başkana bildirir. Başkan söz verip vermemek gerektiğini takdir eder. Başkanlıkça kendisine söz verilmeyen kimse direnirse Genel Kurul bu konuda görüşmesiz ve işaret oyu ile karar verir» denilmektedir.

Şimdi, buradaki, «söz almak isteyen kimse ne sebepten dolayı konuşmak istediğini Başkana bildirir» cümlesi, 3 ncü fıkradaki geniş mânası içerisinde alındığında ve oturum sonun-

da herhangi bir şekilde beyanda bulunan bir milletvekili, o sırada hakkında beyanda bulunulan, o günkü oturumda hazır bulunmuyor ve cevap verme durumu içerisinde değil; ama sataşılma var. Bu, Hükümet olabilir, komisyon olabilir, grup olabilir, milletvekili olabilir. Orada bulunmadığı için bunun söz hakkının gelecek oturumda elinde mevcudolmaması diye bir hususun düşünülmemesi gerekir. Yalnız, bu arada bu mevzuda geçen oturumdaki Başkanın, zabıtlara geçen sözlerin dışındaki birtakım hususlarda bilgisi mevcuttur. Ama diğer oturumda aynı bilgi içerisinde bulunmayabilir. Bu yönden, kendisi takdir hakkını kullanmak bakımından müşkül durumda bulunabilir ve direnme halinde, bilindiği üzere Meclisin oylarına başvurulacağı da kabul edilmiştir.

Biz burada, madde içerisinde tedvin edilmiş olmamakla beraber İftüzüğün bu maddesinin bu ölçüler içerisinde ele alınabileceğini ve bu şekilde bir oturumun sonuna doğru bir konuşma dolayısıyla, birinci fıkrada sayılanlara sataşma yönünden olsun, ileri sürmüş olduğu görüşten farklı bir görüş kendisine âtîf ve isnad edilmiş olsun, bunun elbette bir diğer oturumda, o gün için maddi imkân da yoktur, belki saatle de bağlıdır, sonunda konuşur, zaman da bitmiştir, söz öbür oturuma elbette ki, bırakılma durumunda olacaktır. Saat 19,00'da Meclisin çalışmasının bitmesine karar verilmiş, uzatılma mevzuunda da bir teklif ve karar yok, bitti. Bu ne olacak? Diğer birleşimde ve oturumun içerisinde buna söz hakkı doğacaktır.

Şimdi buradaki söz hakkı mevzuunun, kanaatimizce maddede bir boşluk olmasına rağmen, o günkü, yani bir evvelki birleşimdeki ne verilecek cevabın, o günkü oturumda da sonra bırakılması hükmünü taşımayacağını da belirtmek isteriz. Çünkü, o oturumda sataşılana oturumun sonunda cevap verilir hükmü olduğuna göre, bir oturum evvel kendisine bu şekilde sataşma yapıldı o oturumun başında, birleşimin başında normal gündeme geçildikten sonra söz verilebileceği kanaati içerisindeyiz.

Bu yönü ile maddenin bu espriyi taşıdığını kabul etmek ve Meclis tatbikatının da bu yönde devamını sağlamak kastıyla bu maddenin getirilmiş olduğunu anladığımızı Demokratik

Parti Grubu olarak izah etmek için kürsüye gelmiş bulunmaktayım. Bu izahımızın sebebi şudur: Mâlûm olduğu üzere kanunlar, hükümler, onu çıkaranın, icabında hangi gayeyi istihdaf ettiğini, hangi gayeyi güttüğünü bilmek için müracaat edilebilecek yollardır. Bu bakımdan kanun koyucunun iradesinin hangi yolda olduğunu, kanunların tefsirinde nasıl arıyorsak, İctüzüğün de bu yoldaki tefsirinin gelecekteki Meclislerin tatbikatında yer alması ve ona aydınlatıcı bir yol teşkil etmesi bakımından, bu açıklamayı grubum adına zarurî görmüş bulunmaktayız. Hepinize saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Memduh Ekşi.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

70 nci madde, Millet Meclisinde fazlasıyla istimal edilmesi arzu edilmemekle birlikte, çoğu kez önümüze tatbikatta çıkacak bir maddedir. Bunun için, maddenin açıklığa kavuşmasında elbette fayda vardır kanaatiyle söz almış bulunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, şahsına sataşılabilir veya ileri sürmüş olduğu görüşten farklı bir görüş kendisine atfolunan Hükümet, komisyon, siyasî parti veya milletvekiline açıklama yapma ve cevap verme imkânını bu madde getirmektedir. Yalnız, ikinci fıkra açıklama ve cevaplar için oturumun sonunda söz verilir şeklinde âmir bir hükmü de kendi bünyesinde ihtiva etmektedir.

Değerli arkadaşlarım, bir milletvekili veya grup veya Hükümet Parlâmentonun huzurunda şahsına sataşılabilir veya ileri sürdüğü görüşten farklı bir görüş ileri sürülerek itham altında bulundurulabilir, kendisine hakaret edilmiş olabilir. Bunu bilfarz, değerli bir arkadaşımın ifade ettiği gibi, oturumun başında vâki olmuş kabul edersek, oturumun sonunda genellikle, huzurunda hakarete mâruz kaldığı arkadaşlarının birçoğu Millet Meclisini herhangi bir mazeretle terketmiş olabilir, kendilerinin huzurunda bu imkânı, yani ileri sürdüğü fikirden başka bir fikri nakzetme veya hakarete uğramışsa, kendisine sataşılmışsa, kendisine bir cevap imkânı, kimin ve kimlerin huzurunda hakarete mâruz kalmışsa veya kendisine sataşılmışsa, onların huzurunda cevap vererek kendisini temize çıkarma imkânını elbette sayın üyeye veya Hükümete veya siyasî parti gruplarına vermek lâzımgelir.

Bunun için bendeniz bu ikinci fıkranın metinden çıkarılmasını teklif etmiş bulunuyorum. O zaman ne olacak? Millet Meclisini idare etmiş olan Sayın Başkana, cevap verme zamanının takdiri yetkisini vermiş olacağız. Elbette Millet Meclisini idare eden Sayın Başkan bunun zamanını en iyi şekilde takdir edecektir. Takdir etmediğini biran için kabul edersek, bir emniyet sübabını madde birlikte getirmiştir. Üye direnecektir kendisine sataşıldığı hakkındadır, o zaman Yüce Meclis bu üyeye sataşılıp sataşılmadığını görüşmesiz, işari oyla belli edecektir ve bu üyeye bu imkânı sağlayacak veya sağlamayacaktır. Bunun için bu ikinci fıkranın bilhassa ikinci fıkranın metinden çıkarılmasını saygıyla önerir, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Talât Köseoğlu.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar, 70 nci madde, bundan evvelki İctüzüğün, sataşma suretiyle söz isteme maddesine tekabül eden bir maddedir. Yalnız ikinci fıkrasını değiştirmek suretiyle almıştır.

Şimdi, bu 2 nci fıkrada söz vermenin oturum sonuna alınması derpiş edilmiştir ve bu da Meclislerde meydana gelen bâzı hâdiselerin etkisi altında kalındığı, komisyona kalındığı hissini vermektedir, bizlere. Şimdi, teklifteki metin daha doğrudur, daha caziptir ve tatbikata uygundur. Takdir hakkını Başkana vermek doğrudur ve faydalıdır.

Şimdi, Komisyon Başkanı biraz sonra izah edecek ve diyecektir ki, «Dünya tatbikatında bu böyledir, bâzı İctüzükler «hemen» yerine, «oturum sonuna» bu işleri bırakmıştır. Çünkü kavga kavgayı tahrik eder. Ona cevap verirken, diğer bir cevapla karşılaşılır ve bu suretle oturumun selâmetle yürütülmesi zorlaşır» şeklindeki bir gerekçe memleketimizin gerçeklerine uygun değildir. Burâda Türk Parlâmentosunda öyle haller olur ki, hemen Hükümet cevap vermeğe mecbur kalır. Komisyon ağır bir tecavüze, ağır bir hakarete, hattâ ağır bir ithama maruz kalır, hemen cevap vermeğe mecbur kalır; Milletvekili cevap vermeğe mecbur kalır. Oturumun sonunda burada 3 milletvekilini bulamadığımız çok olmuştur. Oturum sonunda, daha önce meydana gelen haksız tecavüzleri önleyici konuşmaları basına aktarmak

zorunlu olur. Memleketin gerçeklerine uygun düşmez. Türkiye'nin gerçekleri bu değildir. Belki Batıdan bu yolda birtakım teâmül, birtakım tüzük maddeleri göstermek mümkündür. Ama tatbikat, bu maddenin Türkiye'de iyi neticeler verdiği yönündedir.

Şu var ki, Başkana takdir hakkı vermek doğrudur. Belki Başkan o celsede satışmaya cevap verdiği takdirde, hadise büyüyebilir şeklinde bir kanaata sahip olur, o zaman takdir hakkını kullanır, veyahutta takdir hakkını kullanmasını Genel Kurul'dan ister ve o şekilde kullanır. Yani mutlak surette bu konuda Başkanlığa takdir hakkı vermek lâzımdır. Aksine her konunun, yani her satışmanın oturum sonuna bırakılması fayda yerine zarar getirir. Tehlikeli bir maddedir. O zaman bu müesseseyi kökünden zedeler, müessese ortadan kalkar. Doğru da değildir, başka yerlerdeki tatbikatı göstermek bizim için faydalı olmaz. Türkiye'nin demokratik hayatını yakinen bilen, izleyen bizler; ancak ve ancak bu gibi ağır ithamlar karşısında, o anda cevap verilecek halleri Başkanlık takdir ederek veya Genel Kurula takdir ettirerek, -Genel Kurul da o konuda takdir hakkını kullanarak- o anda cevap verme durumunda olmalıdır.

Bu madde ile Genel Kurulun dahi bu takdir hakkını elinden alıyoruz. Genel Kurul dahi takdir hakkını bu konuda kullanamayacaktır. Bu kadar ağır ve sıkı bir madde. Genel Kurul dahi, şu anda cevap versin şeklinde bir karar alma imkânına sahip olamayacaktır ki, daha fena neticeler doğurucu bir durumdur. O bakımdan bu fıkraya elâstikiyet vermeli ve teklifteki şekilde, Başkanlığa veya Genel Kurula takdir hakkını tanımak zorundayız.

Teşekkür ederim.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Demokratik Parti Grubu adına tekrar söz istiyorum.

BAŞKAN — Konu üzerinde tekrar söz istiyorsunuz.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Evet, sayın Başkan.

BAŞKAN — Yalnız, kısıtlanmıştır da onun için biran düşündüm. Acaba, konuşma süresini 20 dakikaya çıkarmış olmuyor musunuz? Yani gruplar adına bir grup 10 dakika ile mukayyet

olduğuna göre, ikinci konuşmada tekrar aynı grup konuştuğu takdirde bu, Genel Kurul kararı karşısında nasıl olacak?

Şahsınız adına buyurun ve beni de rahatlandırın. İfade edersiniz, tahmin ediyorum. Çünkü gruplar adına 10 dakika ile kısıtlı da. Gene aynı grup alıyor, bu suretle 3 defa söz aldığını kabul edin. Aynı grubun birbiri üstüne, o zaman süre, Genel Kurul'un tespit etmiş olduğu süre, meseleyi halletmeyecektir.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — O halde şahsım adına rica ediyorum.

BAŞKAN — Şahsınız adına, buyurun sayın İmer.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; sayın Başkan, sizi müşkül durumda bırakmamak için şahsım adına görüş olarak ifade edeceğim.

Yalnız şu ciheti arz edeyim; konuşmalar milletvekilleri için ve gruplar için 5 dakika ve 10 dakika ile sınırlandırılmıştır. O konuşmaya sarıdır bu. İkinci defa söz hakkı her zaman için doğar, eğer bir yeterlik önergesi verilmediyse. Binaenaleyh, grupların da, yani burada bundan sonraki...

BAŞKAN — Esas meseleyi lütfetseniz efendim. Esas meseleyi lütfetseniz..

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Evet, esasında...

BAŞKAN — 10 senelik tatbikatımız var, zahmet etmeyin.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Esasında söyleyeceklerim gayet kısa.

BAŞKAN — Geçin, esas meseleye, efendim.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Beş dakikayı da tecavüz edecek değilim.

O ciheti ayrıca bir söz almak durumunda olmayalım diye arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Tamam efendim, tamam.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — 10 dakikalık hak olsun, 5 dakikalık hak olsun ayrı ayrı kullanılma durumundadır, yeterlik önergesi verilmediği takdirde.

Şimdi arz edeceğim husus, biraz evvel sayın Talât Köseçoğlu'nun da söylemiş olduğu hususlar, hakikaten üzerinde durulacak mahiyettedir. Teklifte bu 2 nci fıkra yoktur. Komisyon tarafından eklenmiştir. Daha evvelki yine bu

madde ile ilgili olarak yapmış olduğum konuşma sırasında, bir evvelki oturum için cevabı, diğer oturumun başında yapılabileceği noktasını da ileriye sürmüştük. Bu ölçüler içerisinde yapılan müzakere ve tahassül eden fikrî durum muvacehesinde şahsen bir önerge vermiş bulunmaktayım.

İkinci fıkra, komisyon teklifindeki ikinci fıkra madde metninden çıkarılır ve daha evvelki teklif ile gelen 94 nci maddedeki şekline dönüştürülürse, bu husustaki birtakım mahzurlar giderilmiş olacaktır. Böylece hem gerek Başkanlığın, hem de gerekse Meclisin takdir hakkına giren hususlara dair bir hüküm serdedilmiş olmayacaktır. Ayrıca da o anda mı, sonra mı olacağı meselesinde Meclisin çalışmalarını destekleyici bir durum da doğmayabilir. Bunu Başkanlık da takdir edebilir, Meclis de takdir edebilir. Aslında zaten direnme varsa, oturumun sonuna bırakılmışsa yine Başkanın takdirine, direnme halinde yine Meclise bırakılmaktadır.

Bu yönü ile maddenin tedvin şekli de nazarı itibare alınarak, bunun metninden çıkarılmasını ve bu yolda vermiş olduğum önergeye itibar edilmesini gerek komisyondan, gerekse sayın Meclisten ve milletvekillerinden arz ve istirham ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı, buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sataşmalara cevap vermenin oturumun sonunda olması, bütün dünya parlamentolarında müşterek tatbikat haline gelmiştir. Bunun gerekçesi, sataşma anında cevap vererek münakaşayı uzatmamak, taraflara muayyen bir müddet düşünme fırsatı vermek içindir. Bununla birlikte sayın arkadaşımız Talât Köseoğlu'nun, memleketin şartlarını ileri sürerek, gösterdiği gerekçeler de bir ağırlık taşımaktadır.

Bizim komisyon olarak arzu ettiğimiz husus, bu hususun meskût kalmaması, ne zaman konuşacağının İhtüzükte veya Başbakanlığın takdiriyle tayin edilmesidir. Çünkü, şimdiye kadarki tatbikatımızda sataşmalar sebebiyle söz verilip verilmemesi ayrı bir münakaşa konusu olmuştur, bunun zamanının tayini ayrı

bir münakaşa konusu olmuştur. Bunun zamanının tayininin Başkanlığa verilmesinde, komisyon olarak, görüşümüze aykırı bir husus yoktur. Fakat bu maddenin gerekçesi, münakaşalarla cevapların aynı zamana gelip de serinkanlı düşünerek bir zamana sahibolunmaması sebebiyle münakaşaların uzamasına mâni olunmasıdır. Yani bunun gerekçesi, oturumun sonuna mesine muayyen bir müddet bırakmak içindir. bırakılması, soğukkanlılıkla tarafların düşün-

Tahmin ediyorum Talât Köseoğlu'nun teklif ettiği formül hem bizim gerekçemize uygun düşer, hem de memleketin şartlarına uygun düşer. Bir önergeleri varsa bu önergeye katılacağımızı şimdiden beyan ederiz.

BAŞKAN — Önergeler vardır, okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

70 nci maddenin ikinci fıkrasının metninden çıkarılmasını saygiyle öneririm.

Ordu

Memduh Ekşi

Sayın Başkanlığa

Teklifin 70 nci maddesinin ikinci fıkrasının tekliften çıkarılmasını öneririm.

Saygılarımla.

İçel

Turhan Özgüner

Sayın Başkanlığa

İhtüzüğün 70 nci maddesinin ikinci fıkrasının madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Konya

M. Kubilay İmer

Sayın Başkanlığa

70 nci maddenin sonuna «Şahsına sataşılın üye oturumda bulunmuyorsa, üç oturum sonra dahi cevap verebilir» şeklinde bir fıkranın ilâvesini rica ederim.

Saygılarımla.

Muğla

Ahmet Buldanlı

Sayın Başkanlığa

70 nci maddenin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

«Açıklama ve cevaplar için Başkan aynı oturum içinde söz verme zamanını takdir eder.»

Manisa

Kâmil Şahinoğlu

BAŞKAN — Sayın Ekşi, Sayın Özgüner, Sayın İmer'in takrirleri aynı mealdedir; ikinci fıkranın tekliften çıkarılmasını ihtiva etmektedir.

Sayın Ekşi'ye Sayın Özgüner ve Sayın İmer katılıyorlar mı efendim? Veriş sırasına göre.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Evet.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Aynı, katılıyorum.

BAŞKAN — Aynı. Sayın Özgüner ve Sayın İmer, Sayın Ekşi'nin önergesine katılmaktadırlar.

Sayın Ekşi'nin önergesini tekrar okutuyorum.

(Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Katılmıyoruz Sayın Başkan bu önergeye.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — İzah için.

BAŞKAN — Sayın Ekşi, buyurun.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; biraz önce de madde hakkında ve ikinci fıkranın çıkarılması konusunda görüşlerimi arz etmiştim. Muhterem Meclisimizin temayülünün de bu yönde olduğunu ben şahsen müşahade ediyorum.

Değerli arkadaşlarım;

Dünya parlâmentolarında satışmaya cevabın oturum sonunda verildiği gerekçesiyle değerli Komisyon Başkanımız bu görüşün bir ağırlık taşıdığını; fakat metne bu konunun girmiş bulunduğunu ifade ettiler. Fakat, sözcü değerli Fuat Avcı arkadaşımız da katılmadıklarını ifade ettiler. Tabii bu iki beyan arasındaki, bir ölçüde, tezadı muhterem heyet müşahade etmiş bulunmaktadır.

Değerli arkadaşlarım; dünya parlâmentolarının şartlarıyla bizim parlâmentomuzun koşulları bu konuda ayırdır. Bizde, herhangi bir üye arkadaşımız kürsüye çıkmakta, herhangi bir surette bir üye arkadaşımıza, Hükûmete, komisyona satışlabilmektedir. Satışlabilmektedir, tatbikat hepimizin gözleri önünde cereyan etmektedir. Cevabı, oturumun sonuna bırakacaksınız.. Değerli Köseoğlu, arkadaşım da biraz ev-

vel ifade buyurdular, Parlâmento toplandığı zaman hakaret bahis konusu olmuşsa, (Meselâ, 400 kişinin huzurunda olmaktadır) sonuna bırakacağız. Bazan Parlâmentomuzda muhtelif özürü olan arkadaşlarımız Parlâmentodan ayrılmaktadırlar ve oturumun sonunda bakarsınız ki, bazan 5 - 10 kişi, 20 kişi, 30 kişi kalmaktadır. E, 400 kişinin huzurunda hakarete uğrayacaksınız, 20 - 30 kişinin veya 5 - 10 kişinin, 5 - 10 arkadaşımızın huzurunda kendinizi temize çıkarmak için söz alacaksınız.

Bunun, ben şahsen birbirini götürücü mahiyette olmadığı kanaatindeyim.

Önergemize iltifat buyurulmasını ve bu fıkranın metinden çıkarılmasını bilhassa istirham ediyorum.

Saygılar sunarım.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, oylamadayız Sayın Avcı biliyorsunuz takrirler okundu.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan müsaade ederseniz..

BAŞKAN — Mümkün değil, mümkün değil.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Bir dakika cevap vermem için bahşediniz.

BAŞKAN — Mümkün değil, içtüzük müzakere ediyoruz mümkün değil.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Komisyon sözcüsüyle Komisyon Başkanı arasında bir ayrılık bahis konusu değildir. Açıklama için söz istiyorum.

BAŞKAN — Şu anda söz mümkün değil efendim.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Ben de söz istiyorum.

BAŞKAN — Size de mümkün değil, katıldınız çünkü.

Komisyon, önergeye katılmadığını ifade ettiler. Sayın Ekşi, önergesini izah etti. Bu önerge Sayın İmer, Sayın Turhan Özgüner'in de katılmaları suretiyle muamele görmektedir.

Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Sayın Komisyonun demek istediğini anlıyorum. Başka takrirler de okuduk, anlaşılan o

takrirlere iltifatımız olacaktır dedi Sayın Başkan, yanlış anlaşıyor kanısındayım.

Sayın Buldanlı'nın önergesini okutuyorum.

(Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Anlaşılmadı Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Buldanlı'nın, birleşimde bulunmadığı takdirde, üç oturum sonra da cevap verme hakkının doğmasını istihdaf eden önergesine. Yani, hakarete uğradığı veya şahsiyatına taarruz edildiği anda birleşimde bulunmamış ise, şekliyle bir takrirdir. Katılıyor musunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, izah edeyim, Komisyonun fikrini sonra sorun.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor.

Katılmıyoruz dedikten sonra hakkınız, buyurun Sayın Buldanlı.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Muhterem arkadaşlar; şimdi bu maddede Komisyon ve Hükümet her an burada hazır bulunduğu için oturumun sonunda dahi cevap verme hakkını haizdir. İsterse Sayın Köseoğlu arkadaşımızın teklifi kabul edilir, Başkana inisiyatif tanınır. O takdirde Başkan inisiyatifini kullanarak cevap hakkını ister o anda kullanır, ister sonra kullanır.

Fakat, bir milletvekili hasta ise, izinli ise, yurt dışında ise bu hakkı zayi oluyor. Ama her zaman cevap verebilir.. Nasıl cevap verebilir? Gündem harici getirir buraya; ama gündem haricinin de tatbiki izni Sayın Başkanlığın inisiyatifine bağlıdır. Sayın Başkan gündemin yükü olduğunu bahane ederek ya hak tanımazsa. O takdirde, ithama uğramış, yani yapmadığı bir şeyi yapmış gibi, yaptığı bir şeyi yapmamış gibi ithama uğramış, sataşma değil iftira ya uğramış bir arkadaş düşününüz. Bu arkadaş cevap hakından mahrum edilmiş olmuyor mu? İşte benim teklifim bu noksanı ortadan kaldırıyor. Yani, bugün bir ithama mâruz kalmış da cevap hakkını kullanamamışsa, üç birleşim son-

ra, üç birleşim içinde cevap verme hakkını haiz olsun.

Teklifim bundan ibaret efendim, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Buldanlı'nın teklifine Komisyon katılmamaktadır.

Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Sayın Kâmil Şahinoğlu'nun önergesini takdim ediyorum.

(Manisa Milletvekili Kâmil Şahinoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Bu önergeye katılıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bu önergeye katıldıklarımı ifade ediyorlar.

Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Maddeyi oya arz etmeden evvel Başkanlığın Komisyondan bir açıklama istirhamı olacaktır.

«Oturum» deyimi, müzakere edilen konu deyimidir değil mi efendim? Çünkü, bir oturumda birçok mevzular olabilir, bu mevzulardan birisi görüşüldüğü zaman bu sataşma Hükümet, komisyon veya parlâmentere yapılmış olabilir. Fakat oturumun sonu demek, gündemde görüşülebilecek bütün hizmetlerin görüşülmesi ve saatin sona gelmesi hususudur. Konuşulan konu mudur, bu oturumdan maksat? Başkanlığı tenvir bakımından onu Komisyondan istirham edeceğim, zapta geçmesi için.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, oturum içtüzüğümüzde tarif edilmiştir. O tarif ne ise buradaki maksat da odur.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Maddeyi tadil şekliyle oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Kapalı oturumlar :

Madde 71. — Millet Meclisi Genel Kurulu, Başkanın veya bir bakanın veya bir siyasi parti grubunun yahut 15 milletvekilinin yazılı istemi üzerinde kapalı oturum yapabilir.

Kapalı oturum önergesi verilince, kapalı oturumda bulunabilecek şahıslar dışında herkes, toplantı salonundan çıkarılır. Salon boşaldıktan sonra kapalı oturum önergesinin gerekçesi dinlenir. Bu gerekçe Hükümet adına Başbakan veya bir bakan veya siyasî parti grubu sözcüsü veya önergedeki birinci imza sahibi milletvekili yahut onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekili tarafından açıklanır. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.

Yukardaki fıkrada söz konusu görüşmelerin tutanakları Divan üyelerince tutulur. Ancak, Genel Kurul uygun görürse, yeminli stenolar bu görevi yerine getirebilirler.

Bakanlar ve dinleyici olarak Cumhurbaşkanı kapalı oturumlarda bulunabilirler;

Kapalı oturum sırasındaki görüşmeler hakkında, kapalı oturumda bulunanlar ve bulunma hakkına sahibolanlar tarafından hiçbir açıklama yapılamaz. Bunlar Devlet sırrı olarak saklanır.

Kapalı oturumu gerektirmiş olan sebep ortadan kalkınca, Başkan, açık oturuma geçilmesini teklif eder. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili? Buyurun Sayın İşgüzar.

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Kapalı oturumlarla ilgili 71 nci madde üzerinde kişisel görüşlerimi kısaca arz etmek üzere söz aldım.

Burada, Millet Meclisi Genel Kurulu, bilhassa Başbakanın veya bir bakanın veya bir siyasî parti grubunun, yahut 15 milletvekilinin talebi üzerine kapalı oturum yapabileceğine dair bir madde yer almış bulunmaktadır.

Anayasamız siyasî parti gruplarını 10 milletvekilinden ibaret kabul etmiştir. Bu yönüyle düşünülürse, böyle kapalı oturumlar talebinin de hiç değilse 10 milletvekilinin imzası ile yapılabilmesinin tüzükte yer alması, tüzüğün ahenği bakımından yerinde olurdu. Tüzüğün bunu 15 milletvekiline çıkarmış olması keyfiyeti, milletvekillerinin çeşitli konulardaki; yasama, denetleme görevlerini daha da çok zorlaştırır bir nitelik arz etmektedir. Esasında bu tüzük, milletvekillerinin faaliyetlerini ve Meclisin ça-

lışmalarını düzenleyen konuları disipline eden bir kanundur. Böyle olmasına rağmen daimî şekilde milletvekillerini üçüncü, dördüncü plâna atmış, bir bakanın isteğini, bir Başbakanın yahutta bir siyasî parti grubunun isteğini milletvekillerinin isteğinin üstünde tutmuştur. Halbuki, milletvekillerinin bunların üstünde olarak ele alınması icabederdi. Çünkü, arz ettiğim gibi, bu iş parti işi değil, bu milletvekilleri ve parlâmentonun işi idi.

Kaldı ki, neden 15 milletvekilinin imzasını muhtevi bir önergeyle bu kapalı oturum istenecektir? Zaten maddenin alt kısımlarında var, zamanınızı almamak için okumuyorum; esbabı mucibesi burada okunacaktır. Esbabı mucibesi okunduktan ve gerekli açıklama yapıldıktan sonra Genel Kurul gizli oturumun yapılmasına ya karar verecek veya vermeyecektir. Farzedin ki, çok önemli bir mesele vardır; dış münasebetlerle ilgili bir mesele vardır. Yıllardır Dışişleri Bakanlığı yapmış bir arkadaş bir milletvekili olarak burada oturmaktadır. İcabında böyle kişilerin bile kapalı oturum isteyebilmesi, yasama meclisinde yeralan milletvekillerinin en önemli görevlerinden biri olarak telâkki edilmeliydi. Bunda biz bir mahzur görmüyoruz.

Kaldı ki, reform niteliği taşıdığı iddia edilen bu tüzük bu maddesiyle de milletvekillerinin haklarını kısıtlamaktadır. Milletvekillerinin devamına, Meclise ilgi duymasına karşı bu tüzüğün birçok sakıncalı maddeleri arasında bu maddede yeralan bu kısımda yine bunlara örnek gösterilecek bir şekildedir.

Bu yönüyle bendeniz, siyasî parti gruplarının 10 milletvekilinden teşekkül ettiğini kabul ettiğinize göre, hiç değilse, 10 milletvekili kapalı oturum isteminde bulunabilmelidir. Bu bakımdan bendeniz söz aldım. Bunun 10 milletvekili olarak düzeltilmesini teklif ediyorum ve saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kargılı.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Bu madde üzerinde biraz önce konuşan sayın arkadaşımın ortaya koyduğu görüşlere katılmamak mümkün değildir. Bu içtüzük değişikliği, dün de söyledim, amaç olarak parlâmenter faaliyeti grupların hâkimiyetine almak istemekte veya çok sayıda imza topluluğu altında tutmak istemektedir.

Muhterem arkadaşlarım, bizim burada, milletvekili seçildiğimiz anda yaptığımız bir yemin vardır. Burada biz gruplar adına yemin içmedik. Bir milletin milletvekili olarak o yemini ederken milletin her meselesi üzerinde bütün varlığımızla duracağımıza, milletin her meselesine el atacağımıza, her meselesi üzerinde millet adına bütün varlığımızla çalışacağımıza söz verdik. Fakat bu İktüzük bu maddesiyle olduğu kadar daha ilerideki maddeleriyle ve geçmişteki maddeleriyle parlâmentoda bir gruplar hâkimiyeti kurmakta, parlâmentoları tek tek siyasal faaliyetten ebediyen uzaklaştırmaktadır.

Şimdi, parti grupları içerisinde herhangi bir arkadaş çok çalışmak isteyebilir. Ferden çalışmak isteyebilir. Milletine, ben size şu meselede yardımcı oldum, şu sorununuzun halledilmesi için çalıştım, diye göğsünü kabartarak iftihar etmek isteyebilir. Millet hizmetinden kimseyi alıkoyamazsınız yani, yok böyle birşey..

Şimdi, bu madde ile, efendim, 15 kişi herhangi bir konuda kapalı oturum isteyebilir, bir kişi isteyemez.. Hakikaten, biraz evvel arkadaşın da söylediği gibi, istem üzerine kapalı oturumun açılması, kapalı oturumun başlaması diye birşey de yok. Genel Kurul nihayet bu istemi görüşecek, bir karara bağlayacaktır.

Değerli arkadaşlarım, bugün böylesine hareketlerden zannediyorum ki, sizlerin hepiniz şikâyetçi olmanız gerek. Bir parlâmentoda bir parlâmenter denetim ve yasama görevlerinin en önemlilerinden bu İktüzük değişikliğiyle uzaklaştırılmaktadır. Peki bundan sonra biz ne yapacağız? Yeri geldiği zaman söyleyeceğim, biraz evvel arkadaşlar söylediler; sanki Celâl Kargılı'nın büyük bir fırsatını yakalamış gibi, efendim okumuyor da, bilmem ne yapmıyor da.. Her konuştuğum zabıtlarda var, ben kesin ve tutarlı olarak bu işlere meydan vermeyecek müeyyideler konulsun diyorum. Efendim disiplin.. Zaten o disiplin cezaları vardı, fakat burada her şey oluyordu. Ben meselenin tam ve gerçek temel nedeniyle, varılması gerekli amacı üzerinde konuşuyorum.

Muhterem arkadaşlarım; biz milletvekili olarak bundan sonra ne yapacağız? Bu İktüzük değişikliğinden sonra Sayın Başkana telgraf çekeceğim: Bir milletvekili olarak Parlâmentoda ne gibi görev yapacağımın, benim için han-

gi çalışma sahalarının bulunduğunun bana tebellüğ ettirilmesini istirham edeceğim. Bu tüzük değişikliği gerçekleşikten sonra her üç ayda bir gidip ödenek almanın haricinde benim hiçbir görevi yapma olanağım kalmıyor.

BAŞKAN — Sayın Kargılı, bir dakikanız kaldı lütfen bağlayınız.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Bağlıyorum Sayın Başkanım.

Ne olacak bundan sonra? Biz hepimiz geldim, grup yönetim kurulu üyelerini burada bırakalım, onlar istediği gibi yapsınlar. Bu, parlâmentoları oy verme makinasından başka hiçbir hale getirmemektir. Eğer çok önemli bir mesele yakalamışsam, bunu tek başıma kürsüye getirmeme fırsat vermiyorsanız siz, millet adına görev yapmak isteyen insanın görev yapmamasını istiyor ve görevine engel oluyorsunuz. Dünyanın hiçbir Parlâmentosunda, hiçbir demokrasisinde bu İktüzük teklifinde olduğu gibi parlâmentoların ferdi hayat hakkının bitirildiği duyulmamıştır, görülmemiştir.

Muhterem arkadaşlarım, Komisyonun, arz ettiğim görüşler ışığında yeniden ele alması için bu maddeyi geri almasını temenni eder, Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Talât Köseoğlu, buyurunuz efendim.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Sayın Kargılı çok ağır bir ithamda bulundu. Bu tüzük milletvekillerinin bütün haklarını zedeleyen ve dünya parlâmentolarında bu tüzük kadar milletvekillerinin hak ve hürriyetlerini engelleyen bir tüzük yoktur şeklindeki ifadesi çok ağırdır, yanlıştır. Tersine; bu tüzük dünya parlâmento tüzükleri içinde milletvekillerine en çok girişim hakkı veren bir tüzüktür. Tatbikat budur ve kendisinin bu Meclisteki faaliyetleriyle sabittir. Bugün Kargılı'nın, şu Mecliste yapmış olduğu çalışmaları, göstermiş olduğu faaliyetleri, teklifleri bir araya getirirsek ciltleri dolarur kitaplar hazırlamamız lâzımdır; tebrik ederiz kendilerini. Bu faaliyetlerini bu tüzük sayesinde tamamlamıştır; bu tüzük sayesinde konuşuyor, bu tüzük sayesinde hürriyetine kavuşmuştur.

CELÂL KARGILI (İçel) — Eski tüzüktü o efendim!..

TALAT KÖSEOĞLU (Devamla) — Bu tüzüğün eski tüzüğe göre değişen hiçbir tarafı da yoktur Sayın Kargılı.

Şimdi bunu tespit ettikten sonra esas konuya geçeceğim: Gizli oturum tabiri çok güzeldi, şimdi kapalı oturum şeklinde değiştirilmiş; bir itirazımız yok. Fakat gizli oturumun bir mânası, bir derinliği var. Gizli oturumlar parlamento tarihlerinde çok nadir rastlanan hadiselerdir; bizim parlâmentomuzda yakın tarihte bu toplantı ya iki veya üç defa olmuştur. Bütün parlamento hayatımızda bunun sayısı mahduttur. O kadar önemli bir olay vukubulacak ki, gizli oturum istenecektir. Bunun için bir ağırlığının olması şartı vardır. Elbetteki burada bir hudut koymak zorunluluğu vardır. Gizli oturum, yalnız memleket içinde değil dünya çapında önemi olan bir hadisedir. Bir milletvekilinin, iki milletvekilinin bu istemesi bir hak şeklinde görülmesin; doğru değildir, elbetteki buna bir ağırlık vermek lâzımdır. Sayın İsgüzar, siyasî parti gruplarının sayısı on olarak tespit edilmiştir, on kişilik siyasî parti grubu gizli oturum talep hakkını neden kullanmasın şeklinde bir fikri müdafaa ettiler. Bu fikirde bir ağırlık olmakla beraber, şunu arz etmeme müsaadelelerini rica edeyim: Bir siyasî partinin de on kişilik topluluğun dışında memleket sathında bir ağırlığı vardır, bir gruptur, bir siyasî partidir, bir mesuliyeti vardır. Sonra bir grubun on kişiden müteşekkil olması nadir ahvale attır. Onun için 15 kişinin teklif edebilmesi yolundaki rakam çok yerindedir. Gizli oturum teklifleri ağırlık taşır, memleket sathında, dünya çapında bütün gözleri bu noktaya çevirir. O bakımdan madde çok yerindedir, ağırlığı vardır.

Saygılar sunarım.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkanım Komisyon adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Avcı, Komisyon sözcüsü olarak buyurunuz efendim.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

71 nci madde üzerinde Komisyon olarak bâzı hususları muhterem heyetinize ifade etmekte fayda mülâhaza ediyoruz.

Sayın Kargılı'ya Komisyon olarak cevap vermek istemiyorum. Esasen, Komisyonun hissiyatına Sayın Köseoğlu tercüman olmuştur; kendisine teşekkür ederiz.

Muhterem milletvekilleri; Meclis müzakerelerinin aleniyeti esas, gizliliği istisnadır. Malûmunuz olduğu üzere, istisna ne kadar az tatbik edilirse, esas, prensibolarak muhafaza edilmiş olur. Sayın İsgüzar ve Sayın Kargılı'nın ifade ettikleri şekilde, gizlilik önergesini her milletvekilinin veya üç - beş milletvekilinin birleşerek Meclise takdim ettiklerini düşünelim ve Yüce Meclis de buna iltifat etmiş olsun. Bu defa, biraz evvel izah ettiğim prensip ve istisna, kanaatimece yer değiştirmiş olacaktır. İstisnalar esas prensip halini alacak, yani aleniyet meselesi istisna haline dönme imkânını bulacaktır. Hukukta böyle bir kaide bahis mevzuu ve kabili müdafaa değildir.

Kaldı ki, yeni tedvin edilen bir husus da değildir: 1920 yılından bugüne kadar tatbik gören Dahili Nizamnamemizin 96 ncı maddesinin birinci fıkrası da yine 15 milletvekili tarafından imzalanmakla kapalı oturumun bir önergeyle istenebileceğini âmirdir.

Diğer taraftan, teklifin 73 nü maddesi tetkik edilecek olursa görülecektir ki, teklifi yapan arkadaşlarımız 45 milletvekilinin imzasını öngörmüşlerdir. Komisyon olarak biz bu 45 sayısını fazla bulduk ve eski Dahili Nizamnamedeki 15 rakamının muhafazasında bugünün şartları bakımından fayda mülâhaza ettik.

Maddenin aynen kabulünü istirham ediyoruz.

Saygılar sunarım.

CELÂL KARGILI (İçel) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Kargılı.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Sayın Talât Köseoğlu ve sayın Komisyon sözcüsü arkadaşımızın görüşlerinden sonra bir hususu belirtmek istiyorum: Bu «ağırlık» kelimesi, «her milletvekili verir» kelimesi, 15 kişiye çıkarırsak bu işyerinde olur hususu, zaten eski Tüzükte de 15 kişiydi, şimdi biz onu aynı seviyede tutuyoruz şeklindeki mütalâalara görece cevap vermek istiyorum.

Muhterem arkadaşlarım, ben şunu anlıyorum; biz bunu milletvekillerinin şahsına bırakırsak bu hususu istismar eder.. Milletvekilinin şahsına bırakırsak istismar eder dediğin husus, belki senin milletvekilliğini istismar etmendir. Yani, herhangi bir milletvekilinin herhangi bir çalışmasının, çabasının istismar mı çalışma mı olduğuna siz mi karar vereceksiniz, millet mi karar verecek? Ben bunu anlayamıyorum. Tüzüğün başından beri söylenen şey, efendim bunu böyle bırakırsak şöyle olur, bu tür faaliyetler görüyorsunuz bilmem ne oluyor gibi sözler. Bu Parlâmentoda, iki devre, üç devre, bilmem kaç devre milletvekili seçilmiş de yemin etmenin haricinde hiçbir siyasal görev yapmamış insanlara biz kalkıp milleti istismar ediyorsunuz, görevinizi istismar ediyorsunuz diyoruz mu? Ha, diyeceğimiz zaman var, o ayrı.

Şimdi, muhterem arkadaşlar, bunu bir milletvekilinin şahsına bırakırsak suiistimal edilir. Dünyanın hiçbir parlâmentosunda milletvekilinin faaliyeti başka bir milletvekilinin kararına bağlı olarak yargıya bağlanamaz, prensiplere bağlanamaz. Defalarca bu kürsülerden misaller verdim. İleri demokrasilerde, köklü yerleşmiş demokrasilerde öyle milletvekilleri öyle hareketler yapmışlardır ki, prensipler onun için kalkmamıştır. 18 yaşında seçilme hakkı vermiştir. 18 yaşındaki adam çok acaip bir hareket yapabilir. Yapmıştır da dünya parlâmentolarında. Ama, o parlâmentolarda gelip kürsüye, biz 18 yaşına seçilme hakkı verirsek, işte görüyorsunuz halimiz bu olur deyip, ikinci gün 18 yaşından seçilme hakkını almaya kalkmışlardır.

Muhterem arkadaşlar; her zaman söylüyorum, burada bir senatör tutmuştur, yüz karasıdır bu, millet için, kaçakeçilikten Fransa'da halen mahkûmdur.

BAŞKAN — Sayın Kargılı maddeyle ne alâkası var. Gizli oturumla ne alâkası var bunun.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Aylığımı alıyor. Var efendim.

BAŞKAN — Yok efendim. Madde üzerinde görüşüyorsunuz.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Senatör olarak aylığımı alıyor, senatör olarak aylığımı alıyor.

BAŞKAN — Canım, Meclisimizle bunun ne alâkası var? Başka bir meclisin sayın üyesinin ne işi var burada?

CELÂL KARGILI (Devamla) — E.. siz di-yebiliyor musunuz bunun aylığını vermem. Ha. kanun var.

Şimdi arkadaşlar, herhangi bir meseleyi biz tek başına bir milletvekiline bırakırsak bu öyle önemini kaybeder, ama 15 kişiye verirsek bu ağırlık kazanır, deniyor.

Benim baştan beri karşı geldiğim bir husus var. Gensoru önergesi vermek tek kişinin 10 kişiye aldınız. Genel görüşmeyi 10 kişiye, meclis araştırmasını 10 kişiye, hattâ hattâ değişikliği kabul edilen bir madde ile bir milletvekilinin tüm faaliyetlerinin işleme tabi tutulmaması gibi bir durum kabul ettiniz. Bu vâkıa, değişen madde şöyle diyor: «Gelen evraka girecekler ve girmeyecekler ayrılacak.» Bir milletvekilin bütün faaliyetlerini hiçbir işleme tabi tutmayacak bir olanak sağladınız.

BAŞKAN — Bir dakikanız var efendim.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Bağlıyorum.

Ben milletvekillerinin 15 milletvekilin yaptığı hareket ağırdır, bir milletvekilinin yaptığı hareket hafiftir diye, kürsüde bu nedene dayanılarak madde değişikliklerini savunmanın, bu Parlâmenter faaliyet içerisindeki tartışmalara pek yakıştığı kanaatinde değilim. Siz bu içtüzük değişiklikleriyle, tekrar ediyorum bunu, milletvekillerine tek başlarına ebediyen çalışmama, hiçbir işi dile getirememeye olanaklarını sağlıyorsunuz.

Şimdi ben dünyanın en önemli bir meselesinde, hiç kimsenin yakalamadığı bir meselede aylarca, yıllarca çalışmışım, siz oturmuşsunuz ben çalışmışım ve bu meseleyi getirmişim. O da millî, büyük bir mesele, bir sene çalışmışım, iki sene çalışmışım, araştırma yapmışım. Getirdiğim meseleyi tek başıma Yüce Millet'in kürsüsüne getiremeyeceğim, illâ benim yanıma 15 tane daha..

BAŞKAN — Süreniz dolmuştur tek kelime ile bağlayınız.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Sayın Başkanın uyarısına uyararak bu konuda yüreğimde çok söylenecek söz var, ama söylediklerimle, ki söylemeye imkânım yok, zamanım yok, iktifa

ediyorum ve tekrar ediyorum ki, sayın Komisyonun bu maddeyi geri alarak bu konuştuğum fikirler paralelinde düzeltmesini temenni ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Bir önerge vardır, okutuyorum efendim.

Millet Meclisi Başkanlığına

İçtüzük kanun tasarısının 71 ne maddesi-nin ilk fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştiril-mesin arz ve teklif ederim.

Sinop

Hilmi İsgözar

«Madde 71. — (İlk fıkra) Millet Meclisi Genel Kurulu Başbakanın veya bir bakanın veya bir siyasî parti grubunun yahut milletvekilinin yazılı istemi üzerine kapalı oturum ya-pabilir.»

BAŞKAN — Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz. Takriri oy-larınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar.. Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kapalı oturum tutanakları :

Madde 72. — Kapalı oturum tutanakları-nın birleştirilmesinden sonra kapalı bir oturum aktedilerek eski tutanak özeti okunur. Özet-le birlikte tutanak bir zarfa konarak hazır bu-lunan divan üyeleri tarafından hemen mumla mühürlenir ve Meclis arşivine verilir.

Kapalı oturum tutanakları ve özetleri, ka-palı oturum tarihinden itibaren on yıl geçtik-den sonra yayımlanabilir. Bunların daha önce veya sonra yayımlanması hususunda Genel Ku-rul, Danışma Kurulunun teklifi üzerine işaret oyuyla karar verir.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek iste-yen sayın milletvekili? Yok. Maddeyi oylarını-za arz ediyorum.

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Burada bir husus var Sayın Başkan oturduğum yerden bir hususu arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Sorunuz mu var efendim?

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Hayır soru değil efendim, tavzihdir. Bir tarafta kapalı oturumdan bahsediliyor, bir tarafta gizli otu-rumdan. O gizliyi de kapalı yapsak.

BAŞKAN — Biz öyle okuduk. Kapalı bir oturum, öyle mi efendim.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Evet efendim.

BAŞKAN — Redakte etmek lâzım çünkü kapalı deyimini kullanıldı. Tekrar o şekliyle oku-tuyorum.

(Madde değişik şekliyle tekrar okundu.)

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek iste-yen sayın milletvekili yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyen-ler... Kabul edilmiştir.

Görüşmelerin yeterliği :

Madde 73. — Görüşüler asıl konu hakkın-da altı kişi konuşmadan yeterlik önergesi üze-rinde işlem yapılmaz.

Her halde grup sözcüleri dışında en az iki milletvekili konuşmuş olmalıdır.

Yeterlik önergesinin okunmasından sonra yeterlik aleyhinde konuşmak isteyen bir kişi-ye söz verilir. Bu konuşma, beş dakikayı ge-gemez. Genel Kurul, yeterliğe işaretle oylama suretiyle karar verir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, 73 ncü mad-de üzerinde verilmiş önergeler varsa, bu öner-gelerin Komisyonumuza tevdiini ve maddenin müzakeresinin tehirini istihham ediyorum.

BAŞKAN — Önerge yoktur, maddenin tehi-ri Komisyonea talep edilmektedir. Tehi-ri hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. 73 ncü maddenin müzakeresi tehir edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Kanunların yapılması

Kanun tasarıları ve komisyonlara havale :

Madde 74. — Hükümetçe hazırlanan kanun tasarıları bütün Bakanlarca imzalanmış olarak ve gerekçesi ile birlikte Meclis Başkanlığına sunulur.

Gerekçede tasarının tümü ve maddeleri hak-kında bilgiler, kaldırılması veya eklenmesi is-tenilen hükümlerin neler olduğu ve neden kal-dırılması, değiştirilmesi veya eklenmesi gerekli görüldüğü açıkça gösterilmek lâzımdır.

Başkan, gelen tasarıları ilgili komisyonlara doğrudan doğruya havale eder ve bunu Tutanak Dergisine ve ilân tahtasına yazdırır.

Bu havaleye bir milletvekili itiraz etmek isterse oturumun başında söz alır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın milletvekili? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Kanun teklifleri :

Madde 75. — Milletvekillerce verilen kanun tekliflerinde bir veya daha çok imza bulunabilir.

Kanun teklifleri de, gerekçesi ile birlikte başkanlığa verilir.

Şartlarına uymayan teklifleri, sahiplerine tamamlamak, ilgili komisyonların hakkıdır.

Kanun teklifleri, Başkanlıkça komisyonlara doğrudan doğruya havale edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen? Sayın Ekşi, soru mu efendim?

Buyurun Sayın Ekşi.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkanım; «Şartlarına uymayan teklifleri, sahiplerine tamamlamak, ilgili komisyonların hakkıdır» denmektedir. Bu, «Şartlarına uymayan» tâbirinden Komisyon ne anlamaktadır? Lütfeder açıklarlarsa memnun kalırım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başkan.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, maddede gerekçe ve metin olarak belirtilmesi lüzumu gösterilmiştir. Gerekçesi olmayan teklif ve tasarıları tamamlamak üzere geri vermek mânâsıdır bu. İmza noksanlığı da buna dahildir.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kargılı.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Görüşmekte olan 75 nci maddenin son fıkrası; «Kanun teklifleri, Başkanlıkça komisyonlara doğrudan doğruya havale edilir» sözünü kullanmaktadır.

Dün tartıştığımız ve üzerinde hassasiyetle durduğum bir konunun bu madde ile nasıl bağdaştırılacağını izah etmeleri için komisyona bir fırsat sağlayacağım, belki unuttukları bir husus vardır. Bir milletvekilinin çalışmasını engelleyen engellemek için onu buraya da rapdetsinler de bu iş tamamen bitsin.

Muhterem arkadaşlar, dün tartışmasını yaptığımız 52 nci maddeyi aynen okuyorum : «Başkanlığa gelen kanun tasarısı ve teklifleri, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve gensoru önergeleri, gelen kâğıtlar listesinde yayınlanır. Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede belirtilir.»

Demek ki, Genel Kurula sevk edilmeyecek hususlar ayrıca belirtildi o maddede. Gelen kâğıtta, Genel Kurula sevk edilmeyenler de belirtilecek. Burada, «Kanun teklifleri, Başkanlıkça komisyonlara doğrudan doğruya havale edilir» sözü var. Demek ki, bu madde ile bir kanun teklifinin komisyona havale edilmesi, işlem görmesi demek; Genel Kurulun otomatikman malı olması demektir. Çünkü bir milletvekili 45 gün dolduğu takdirde komisyona hiç görüşülmesi yapılmamış bir teklifinin Genel Kurul gündemine alınmasını isteyebilir. Yani bir teklif komisyona gittiği takdirde otomatikman Genel Kurulun malı olmuş demektir. Çünkü 45 gün geçtiği takdirde Genel Kurula her an isteme hakkı doğuyor. Şimdi o madde ile Genel Kurula sevk edilmemek gibi bir durum var ve hangi merceğin ne nedenle, ne amaçla, neye dayanarak bunu yaptığı meçhul. Bu tarihî bir madde olarak kalacak. Benim söylediğimi Sayın Kubilay İmer önergesi ile açıklığa kavuşturdu. Yani Meclis araştırması vereceksiniz, genel görüşme vereceksiniz, gelen kâğıda girmedigi takdirde Genel Kurula gitmeyecek. Kanun teklifi vereceksiniz, gelen kâğıda girmedigi takdirde Genel Kurula inme imkânını kaybedecek. 52 nci madde ile böyle olacak.

Burada bir hak kazanıyoruz biz. Bunu açıklığa kavuşturmamız lâzım. 52 nci maddede «Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede belirtilir» deniyor. Burada 75 nci maddenin son fıkrasında aynen; «Kanun teklifleri, Başkanlıkça komisyonlara doğrudan doğruya havale edilir» deniyor. Bir madde ile kanun tekliflerinin Genel Kurula gitmesini önliyorsunuz, öbür madde ile de «kanun teklifleri, - komisyonlardan falan bahsetmiyor - Başkanlıkça komisyonlara doğrudan doğruya havale edilir» deniyor. Tabii bunu yaparken o maddeyi düşünmemişsiniz.

Şimdi, sayın komisyonun bu hususu açıklığa kavuşturmasında yarar vardır. O maddeyi de

buraya koysun ki, resmen tescil edilsin. Genel Kurula sevkedilmeyen kanunların olabileceği ve gelen kâğıda girmeyen tekliflerin Genel Kurula, komisyona havale edilemeyeceği buna göre belirtilmelidir. Yoksa size söyleyeyim; buna dayanarak kanun tekliflerimin hepsi komisyona gitmek mecburiyetinde. Yani benim için bu kanun tekliflerimin komisyona gitmesi önlenmek isteniyorsa, (ben burada zabıtlara geçsin diye hatırlatıyorum. Çünkü yarın zabıtlara da dayanarak konuşacağım.) Beni bu tür engellemede bir unutkanlık olmuş, ya bu madde ile öbürü değiştirilsin; ya da bu maddenin izahı yapılsın, denmesin.

Burada diyeceksiniz ki, her kanun teklifi komisyona gider. Ben bu hakka dayanarak hiçbir kanun teklifimin - buradaki zabıtlara da dayanarak - komisyona gitmesine engel olunmasına müsaade etmem.

TALÂT KÖSEÖĞLU (Hatay) — Mümkün değil.

CELÂL KARGILI (Devamla) — İlerideki tatbikatlarda göreceğiz.

Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Daut.

MUSTAFA ORHAN DAUT (Manisa) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Sayın Kargılı İçtüzüğün 52 ne maddesinde de, 75 ne maddesinde de aynı şeyleri ifade buyurdular.

Eğer bu İçtüzüğün çıkmasını istiyorsak, bekçi döğme niyetinde değil, üzüm yeme niyetinde olmamızı ben kendisinden hassaten rica ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım; şimdi 52 ne maddeye bir göz atalım. Bütün arkadaşlarımın takılmış oldukları husus; «Gelen kâğıtlar listesinde Genel Kurula sevk edildiği belirtilmeyen hiçbir konu gündemde yer alamaz» diyor. Takıldığımız konu budur ve milyonda bir ihtimalle de olsa, bâzı meselelerde Meclis Başkanının hüsnüniyetsiz hareket edebileceği endişesi doğduğu belirtilmektedir. Halbuki bu cümlelerin ifade ettiği mâna - benim anladığıma göre - gelen kâğıtlar listesinde neşredilmeyen tasarı, teklif gibi şeylerin gündemde yer almamasıdır. Eski tüzüğe göre gündem, oturumdan evvel dağıtılmaktaydı. Yeni tüzükte nasıl çıkacak bilmiyorum. «24 saat» kaydı konmuş; ama onun

öyle çıkacağına kani değilim. Çünkü çalışma günleri, Salı, Çarşamba, Perşembe olduğuna göre 24 saat evvelden gündem hazırlamak mümkün değildir. Tahmin ediyorum ki, Umumi Heyetin temayülü de o yönde olacaktır ve gerçek de öyle olması iktiza eder. 24 saat müddet kaldırılacak, «Oturumdan evvel gündem basılır ve dağıtılır» diye metinde yer alacaktır. Muhterem Komisyon ne düşünür bilmiyorum; ama temayül budur her halde.

Muhterem arkadaşlarım, bu sebeple şimdi şu konuştuğumuz, görüştüğümüz 75 ne madde üzerinde hâlâ endişeler izhar etmek verilen tasarıların, tekliflerin, araştırmaların, genel görüşmelerin belli prosedür içinde sevkedilmeyeceğini ve bunların ihmale uğramayacağı şeklinde zapta geçilerek ileride haklılığının ispatı gayreti içine girmenin yersiz olduğunu ve bir nevi bu İçtüzük çalışmalarını geciktirmekten başka bir şey ifade etmeyeceğini belirtir, muhterem arkadaşlarımın beni biraz daha anlayışla karşılamalarını ve bu İçtüzüğün bu kısa zaman zarfında olumlu fikirlerle; fakat engelleme imkânından mahrum olarak, yahut düşüncelerinden âzade olarak çıkmasını temenni eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca görüşmek isteyen sayın üye?.. Yok. Takrir?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geri alma ve benimseme :

Madde 76. — Hükümet veya teklif sahibi verilen kanun tasarısı veya tekliflerini gündeme alınmadan evvel Genel Kurula bilgi vermek şartıyla geri alabilir.

Şu kadar ki, bu tasarı veya kanun tekliflerini diğer bir üye veya esas komisyon üzerlerine alırlarsa görüşmeye devam olunur.

Bu tasarı ve teklifler gündeme alınmışlarsa geri alınmaları için Genel Kurulun karar vermesi gerekir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?..

M. KUBİLAY İMER (Konya) — Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Demokratik Parti Grubu adına Sayın İmer, buyurun efendim.

DEMOKRATİK PARTİ GRUBU ADINA KUBİLAY İMER (Konya) — Sayın Başkan

muhterem milletvekilleri; Demokratik Parti Grubu olarak 76 ncı madde üzerinde bir açıklamanın zaruretinin ifade etmek isteriz.

1 nci fıkra da; «Hükümet veya teklif sahibi verilen kanun tasarısı veya tekliflerini gündeme alınmadan evvel Genel Kurula bilgi vermek şartıyla geri alabilir» hükmü bulunmaktadır.

Bu İftüzük teklifinin 99 ncü maddesine tekabül etmektedir. Şimdi teklifte bu husus daha sarıh ifade edilmişken, burada bir kısaltma cihetine gidilmiş. Yani, teklif ile tasarı; teklif, parlâmenterler tarafından, tasarı ise, Hükümet tarafından getirilen bir teklif şeklindedir. Böylece birbirinden ayrılıyor.

Şimdi burada mevzuu kısaltmak yönüyle «Hükümet veya teklif sahibi verilen kanun tasarısı veya tekliflerini gündeme alınmadan evvel Genel Kurula bilgi vermek şartı ile geri alabilir» ifadesinde, hükümet kendi tasarısını geri alabilir, teklif sahipleri de tekliflerini geri alabilir, şekliyle ele almak gerektiği burada bir açıklığa kavuşturulmalıdır. Çünkü, ayrı ayrı tedvin edilme durumuna gidilmemiş. Bu yönde belki anlaşılma bakımından bazı tereddütler doğabilir. Bu yönü ile biz hükümetin teklifle ilgili olduğunu ve teklifini geri alabileceği noktasını tasarı sahibi olarak hükümetin bu yolda yapabileceğini, teklif sahibi olarak da, milletvekili veya milletvekillerinin bunu yine bilgi vermek şartı ile gündeme alınmadan evvel geri alabilecekleri noktası şeklinde tefsir ediyoruz ve bu yönde tatbikatın yapılabileceği kanaati içerisindeyiz.

Diğer tarafı ile getirilen 2 nci fıkra, bir önerenin Mecliste görüşülmesi meselesindeki sistemi benimsenmiştir. Burada da; «Teklifler veya tasarılar bir üye tarafından veya komisyon tarafından üzerlerine alınır» görüşmeye devam olunur» diyor.

Burada da bir hususu iyice bilmek lâzım. Hükümet vazgeçtiği takdirde, bir üye bunu tekabül etti mi, hükümet tasarısı da Mecliste kalıyor demek. Bu durumda görüşmeye devam ediliyor mânası çıkıyor. Bunun bir sarahate kavuşturulması lâzım.

Şimdi kanun teklifi sahibininkini önergeye benzeterek, şu kadar ki; «Bu tasarı veya kanun tekliflerini diğer bir üye veya esas komisyon üzerlerine alırlarsa görüşmeye devam olunur.»

Şimdi teklif mevzuunda, milletvekilinin verdiği mesele yok. Hükümetin getirdiğinde komisyon üzerine alırsa yine mesele yok, yani burada hükümetin getirdiği tasarını komisyon üzerine almaz da, bir milletvekili de üzerine alabilir hükmü getirilmek istenilmiş olsa gerek.

Bu bakımdan, maddenin taşıdığı mânâ, verilen bir teklif ister hükümetten, ister milletvekillerinden gelmiş olsun, ister tasarı ismini alsın, ister teklif ismini alsın, bunun milletvekilleri ve komisyon tarafından tekabül edilebileceği meselesi ortaya çıkıyor. Bu da yarın tatbikatta birtakım anlaşmazlıklara sebebiyet verebilir, bunu tashih için burada söz almış bulunmaktayım. Yani, bu metne ve fıkraya yarın hükümet bir tasarısını Meclisten çekmek istediği zaman, bir milletvekili bunu tekabül ettiği takdirde çekemeyecek demektir.

3 ncü fıkra şu; «Bu tasarı ve teklifler gündeme alınmışlarsa geri alınmaları için Genel Kurulun karar vermesi gerekir» Bu da, mesele ve mevzuu birtakım yollardan geçmiş ve Genel Kurula artık maledilmiş ve orada görüşülme durumu içerisinde ve gündeme de alınmış durumdadır. Elbette bir mevzuun gündeme girmesi veya çıkması meselesinde Genel Kurulun söz sahibi olması gerekir. Milletvekilleri dahi bir mevzuu, bir tasarını veya teklifi tekabül etme durumunda olduğuna göre, gündeme giren bir mevzuda Genel Kurulun bunun gündemden çekilmesi yolundaki bir teklifte karar almasını elbette haklı kılacaktır.

Biz burada da geri almada yine 2 nci fıkranın hükmünün yani, ister tasarı olsun, ister kanun teklifi olsun bunların geri alınmaları na yine aynı statü içerisinde Genel Kurulun kararına bağlıdır, şekli içerisinde alıyoruz. Bu madde bu şekliyle geçtiği takdirde, biraz evvel arz etmiş olduğum ve bu maddenin 3 ncü fıkrasında yer alan hususların bundan sonraki tatbikata, bundan evvelki tatbikattan biraz daha değişik bir şekilde devam edileceğini ortaya koymaktadır.

Bu madde üzerindeki görüşlerimiz, madde bu şekilde geçmiş olduğu takdirde, bu yolda olacaktır. Bu suretle madde üzerindeki görüşlerimizi arz etmiş olarak hepinize saygılarımızı sunarım.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — 76 ncı maddenin, gerek 1 ncı fıkrasında bir redaksiyona ihtiyaç duyduğumuzdan, gerekse Sayın İmer'in biraz evvel ifade ettiği hususları komisyonea yeniden müzakerede edebilme bakımından; müzakeresinin tehirini istihdam ediyoruz.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Önergelerimiz de var.

BAŞKAN — Başkanlığa verin.

Sayın Komisyon sözcüsü 76 ncı madde üzerinde yapılan müzakerenin ertelenmesini talep etmektedir. Önergeler varsa onları da istemektedir.

Müzakerenin ertelenmesi hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Reddedilen ve benimsenmeyen kanun tasarısı ve tekliflerinin yeniden verilememesi :

Madde 77. — Anayasanın 92 ncı maddesi gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından reddedilmiş olan kanun tasarısı veya teklifleri, ret tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe Millet Meclisinin aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayının üye?.. Buyurun Sayın Ekşi.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

77 ncı madde ile bir tasarısı veya teklifin bir yıl içinde verilmesi halinde ve bunun Millet Meclisince reddedilmesi durumu bahis konusu olduğu takdirde yeniden aynı mahiyette bir teklif veya tasarının Millet Meclisine getirilememesi hususu hene ve kanaatimece bir ölçüde yasama görevini tahdit etmek mânasına alınabilir kanaatindeyim.

Değerli arkadaşlarım; bir milletvekili veya Hükümet, teklif veya tasarısını Millet Meclisine getirir, bu sonuçlandırılır ve ret ile neticelenebilir. Fakat, sosyal hadiseler öylesine gelişebilir ki, bu hâdisenin yeniden Millet Meclisine, aynı sene içerisinde getirilmesi mecburiyeti ortaya çıkabilir. Bu maddeyi bu şekliyle getirdiğimiz takdirde, bu hâdisenin yeniden Millet

Meclisine getirilme imkânı ortadan kalkacak demektir. Ben şahsen bu maddenin metinden çıkarılması ve böylece milletvekiline veya Hükümet'e aynı mahiyette bir konunun yeniden Meclise getirilme imkânının bahşedilmesini öneriyorum. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın İsgüzar, buyurun efendim.

HİLMİ İSGÜZAR (Sinop) — Değerli Başkan, değerli arkadaşlarım. İktüzüğün 77 ncı maddesi ile getirilen, reddedilen ve benimsenmeyen kanun tasarısı ve tekliflerinin yeniden bir sene geçmeden Meclise getirilemeyeceğine mütedair bu maddenin yerinde olmadığı kanaatindeyim. Çünkü, biz burada bâzı kanun tasarılarının hazırlıklarını yaptık, komisyonlara gönderdik. Bu komisyonlar bizim veya bâzı milletvekili arkadaşların bâzı konularla ilgili kanun tekliflerini reddettiği halde, o kanun teklifleri bir başka şahıslar veya gruplar tarafından ele alınmak suretiyle nüans farkı denecek derecede değişiklik de olmadan Yüce Meclise getirilmiş ve bu kanun tasarıları kabul edilerek kesinleşmiştir.

Bununla şunu arz etmek istiyorum: Bu şekilde bir madde koyarsak o takdirde siyasî temayüllere göre bile bâzı kanun tasarılarının reddedilebileceği, zaman bakımından bu konunun istismar edilebileceği düşüncesiyle bu maddenin metinden çıkarılması lâzımdır. Çünkü, eğer öyle olmamış olsaydı, yarın yine tatbikatta göreceğimiz, bâzı milletvekillerinin getirdikleri kanun teklifleri komisyonda reddedilecek, o mesele sonradan grup tarafından ele alınacak, grubun malı olarak Meclisten çıkarılacaktır. Halbuki, o milletvekili kendi teklifinde reddedilen hususları, cemiyetteki değişen ekonomik, sosyal hadiselerle göre yeniden değerlendirmek ve ele almak istediği takdirde, bu madde onun karşısına çıkacak ve o milletvekili arkadaşımız gerçekten cemiyetin ihtiyacına cevap verecek olan bir kanun tasarısını tekrar Yüce Meclise getirme imkânını bulamayacaktır.

Bu yönüyle biz bu maddenin metinden çıkarılmasını istiyoruz. Çünkü, şayet böyle bir mahzur varsa, esasında komisyonlar her getirilen kanun tasarısını ve tekliflerini incelemek suretiyle karara varacağına göre, zaten reddedilen bir mesele varsa, kendiliğinden Genel

Kurula gelmeyecektir. Ama, böyle bir maddeye cevaz verildiği takdirde, bu madde benim şahsı kanaatime göre, siyasî mülâhazalarla istismar edilebilecektir. Bu yönüyle de İctüzüğün içersinde yer alan sakıncalı olduğuna inandığım bu maddenin çıkarılması yerinde olacaktır. Bu bakımdan bendeniz de bir teklifte bulunacağım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Özgüner, buyurun.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri. 77 nci maddenin gerekli olduğu ve isabetli olduğu kanısında bulunduğumu söylemekle söze başlayacağım.

Şimdi arkadaşlarım, bir seçim yapılmış, Türk milletinin seçmeni rey beyan ederek bir Yüce Meclis meydana getirmiş.. Bu Yüce Meclisten şüphesiz bir teklif ya da tasarı geçmiş, reddedilmiş ise artık bu dönemin milletvekiline, seçimle gelmiş bu kurula tekrar temcit pilavı gibi, aynı kanun teklif, ya da tasarısını getirmenin millete ne yarar kazandıracak münakaşa etmek lâzımdır. Reyini beyan etmiş bir kurulun tekrar aynı reyin aksine karar veremeyeceği, uzun tartışma yapmaya gerek yok, ortadadır; reyin beyan etmiş, reddedilmiş. Kanun reddedilmiş olduğuna göre, aynı kurula; «Hayır, bunu kabul edeceksin», gibi bir zorlama yapmanın gereği yok. Aynı kararı yine verecek olmasına rağmen bunu tekrar getirmek, şüphesiz Meclisi gereksiz oyalamaktan başka bir anlam taşımaz. Ama bu Yüce Kurulun bu kararına rağmen kamuoyu bu reddedilen kanunu istiyormu, bir seçim geçer, o seçimle o kanun millet yararına görülüyorsa, o kanunu çıkarmak bir heyet gelir buraya. Kamu oyu, reyi ile o kanunu Yüce Meclisten çıkaracak bir heyet getirir. O halde aynı seçim döneminde reddedilmiş olan bir teklif ya da tasarının yeniden münakaşasının yarar sağlamayacağı ve seçimle gelmiş heyet reyin beyan etmiş olduğuna göre, ondan sonraki heyetler şüphesiz bunu yeniden getirebilir. Buna karşışamayız, çünkü millet reyin öyle vermiş, yeni heyet reyin istediği gibi kullanabilir.

Buradaki «bir yıl» da gereksiz. Bir seçim döneminde reddedilmiş tasarı veya teklifin yeniden getirilmesini men edici bir şekilde tedvin

edilmesinde isabet vardı. Ancak esprisine aynen iştirak ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — D. P. Grubu adına Sayın Kubilay İmer.

D. P. GRUBU ADINA KUBILAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri. Aslında bu madde Meclisin ve komisyonların ayrıca kanun teklif ve tasarılarının bir ciddiyet içerisinde ele alınıp çalışılmasını sağlamak için getirilmiştir. Burada bir maddî hataya işaret edeceğim: Bu teklifte olsun, komisyon değiştirilmesinde olsun, tek başına yazılırken reddedilmiş kelimesi «ret» olarak yazılmıştır, «red» olması lâzımdır, aslında da böyle yazılır; düzeltilmesini istirham edeceğiz.

Yalnız bir hususu burada gözönünde bulundurmak gerekeceği kanaatindeyim. Biliyorsunuz, bazen bir maddelik asıl, ikincisi yürürlük tarihi, üçüncüsü kimin tarafından yürütüleceğine dair kanun teklifleri gelir; bazen birkaç maddelik oluyor. Bu şekilde milletvekilleri tarafından verilen teklifler var. Bir de görüşülmemiş ama, bunları da içersine alan daha geniş teklif ve tasarılar mevcuttur. Bir tekini görüşeceğimize şümüllü olarak birkaç maddede bir değişiklik yapalım. Çünkü, bazı kanunlarda bazı değişiklikler yapılıyor. Bunun gibi bir esbabı mucibe ile komisyon ve Meclis tarafından reddedilen tasarılar veya teklifler var. Yani, görüşülmesi kabul edilmeyen tasarılar vardır. Bu maddeyi eğer görüşülen mevzuada bir daha teklif veya tasarı gelmez, şekliyle reddetmek durumuna girersek, bu bir obstrüksiyona da sebebiyet verebilir. Söyle ki: Daha evvel verilen veya verileceği düşünülen hazırlanan bir tasarı mevzuunda, çıkmaması istenen birkaç maddede Meclise teklif olarak verilir, komisyonlara gider. Komisyon da bunu reddeder. Çünkü bir tasarı hazırlanmaktadır. Daha geniş mânada teklif gelmektedir. Bu mânada Meclis de reddeder ama, şu katı mânada içersinde o birkaç madde gelecek tasarıda gelip komisyonda veya Mecliste görüşülmeye başlandığı zaman, bir yıl içinde, bunu görüşemezsiniz diye karşısına çıkan olursa şu maddenin tefsire imkân vermeyen hükmü karşısında sarsıntı geçireceğimizi gözönünde bulundurmak lâzımdır. Burada birtakım obstrüksiyonların yapılacağı ve açıklıklardan istifade edileceği şu İctüzük vesilesi ile beyan edildi.

Buraya bir açıklık daha verme durumunda-
yız; «bir defa görüşüldükten sonra bir daha
görüşülemez» hükmünü katî olarak kabul eder-
sek, bu şekilde daha önce verilmiş birkaç mad-
denin diğer bir tasarıda yer alması halinde, o
maddelerin tekrar hüküm halinde geçemeyeceği
gibi bir durum hâsıl olur ve bu engellenebilir.
Hattâ çok yararlı bir madde hakkında dahi böy-
le bir teklif peşinen reddedilmek suretiyle tek-
rar bunun 1 sene içinde görüşülmesine mâni
olunabilir.

O yönden Sayın Özgüner'in; «4 yıllık bir
devre için dahi bu olsa daha iyi olur» şeklinde
işin ciddiyeti ile kabili telif olan teklifi bu yön-
den ele alırsa, o zaman, bir yasama dönemi
içinde böyle bir teklifi ele alamamak gibi bir
durumla karşı karşıya olacağız.

Ben şunu demek istiyorum: Burada bizim
anladığımız kadarıyla «aynı mahiyette gelecek
bir teklif var» şeklinde bir esbabı mucibeye bağ-
lanmışsa bunlara sari olmasın. Ama burada iç-
tüzüğü bu şartlar altında kabul ettiğimizin de-
lili olarak burada izah ediyorum. Fakat her
şeyden evvel kanunlarda lâfız açık olduğu tak-
dirde, tefsire imkân verici hükümler de yoksa,
tefsirine girmeye imkân kalmayacaktır.

Bu yönü ile rica ediyorum, Komisyon; «da-
ha sonra gelecek teklifler vardır» şekli içinde
bir tasarı veya teklifi reddetmişse, bunun daha
geniş mânada gelecek teklifin görüşülmesine en-
gel olmayacağı yolunda bir açıklık kazandırıcı
hüküm getirme durumundadır. Bu olmadığı
takdirde, dediğim gibi, her zaman için bunun
lâfzıyla karşısına çıkılacak ve denilecek ki; «Bu
daha evvel reddedildi, kanun teklifinizi 100
maddelik de getirseniz içinde iki tane maddeyi
daha evvel reddettiren bu iki madde bunun için-
de yer alamaz. Çünkü Meclis bunu reddetti, 1 yıl
içinde görüşemezsiniz» der ve çıkar.

Bu bakımdan bu maddeye bir sarahat geti-
rilmesi kanaati içindeyiz. Komisyon bunu bu
şekilde yapmadığı takdirde görüş olarak da,
parti olarak da bunu biraz evvelki izah ettiğim
durum tarzında anladığımızı izah etmek içindir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Salih Aygün, buyurunuz
efendim.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Baş-
kan, değerli arkadaşlarım;

Bize göre bu madde en güzel tedvin edilen
maddelerden bir tanesidir. Biz Sayın Kubilây
İmer'in düşünce şekline de katılmıyoruz. Çün-
kü metin, gayet sarîh olarak açıklanmıştır;
«Meclis tarafından reddedilmiş olan kanun ta-
sarı ve teklifleri» demek suretiyle aynı kanun
tasarı ve teklifinin tekrar görüşülemeyeceğini
burada sarahaten ve dar mânada ifade etmiştir.
Yoksa, o kanunun başka bir kanun teklif ve
tasarısı içine konusu ithal edildiği zaman onun
reddi anlamında olmadığını düşünüyoruz biz.
Bu bakımdan tam mânasiyle aynı kanun teklif
ve tasarısının burada müzakeresi mevzu bahis-
tir. Diğer bir kanun içine aynı mahiyette ko-
nular girdiği zaman bunun görüşülemeyeceği an-
lamına gelmez bu.

İkinci bir önemli nokta; (Komisyon da aynı
kanaattedir zannediyorum); sosyal olaylar zan-
nedildiği kadar süratli, bir sene içinde o kadar
seri değişmezler. Sosyal olayların değişmesi
zaman ister, bir zaman içinde gelişir. Bir senelik
zaman da bir yasama dönemini kapladığına göre
bir senelik zaman çok bir zaman değildir. Ben
dört seneye de karşıyım, bir senelik zaman için-
de bunun getirilemeyeceği hususu gayet güzel
tespit edilmiştir.

Bu bakımdan içtüzüğün bu maddesinin ay-
nen çıkması hem pratik yönden hem de tekrar,
tekrar aynı tasarı ve tekliflerin müzakeresi su-
retiyle Parlâmentoyu işgal etmemesi bakımın-
dan çok isabetlidir. Bu bakımdan maddenin
aynen geçirilmesini ve Komisyonun getirdiği
metne katıldığını şahsi görüş olarak ifade et-
mek istiyorum, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Kâmil Şahinoğlu, buyu-
runuz efendim.

KÂMİL ŞAHİNOĞLU (Manisa) — Sayın
Başkan, muhterem arkadaşlarım;

77 nci madde hakikaten yerinde ve kanunun
ruhuna uygun bir şekilde tanzim edilmiş olmak-
la beraber bâzı ufak, tefek aksaklıklarını dü-
zeltmek bakımından söz almış bulunuyorum.

Bir yasama dönemi içinde (1) yıl olduğu tak-
dirde bir yasama dönemi içinde (1) yıl geçme-
den de herhangi bir kanun teklifinin verilebile-
ceğini ve 3 ay, 4 ay evvel reddedilmiş olan bir
kanun teklifinin tekrar ikinci yasama dönemine
girildiğinden 3 - 4 ay sonra tekrar verilebilece-
ğini nazarı itibara alarak buna bir yön vermeli-

yiz. Bir yasama dönemi Temmuz veya Ağustos ayında bitti, ikinci yasama dönemi Kasım ayında başladı. O yasama dönemi bittiği için tek-rar kanunun müzakeresi teklif edilebilir.

Önergemde; «1 tam yıl geçmedikçe» demek suretiyle biz bu eksikliği tamamlamış olacağımıza kanaat getiriyorum. Bu yolda vermiş olduğum önergemin iltifatınıza mazhar olacağına emin olarak teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca görüşecek sayın üye?.. Yok. Dört adet takrir vardır. Okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

77 nei maddenin metinden çıkarılmasını saygı ile öneririm.

Ordu

Memduh Ekşi

Millet Meclisi Başkanlığına

İçtüzük kanun tasarısının 77 nei maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Sinop

Hilmi İşgüzar

Sayın Başkanlığa

Teklifin 77 nei maddesinin aşağıdaki biçimde değiştirilmesini öneriyorum.

Saygılarımla.

İçel

Turhan Özgüner

Anayasanın 92 nei maddesi gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından reddedilmiş olan kanun tasarısı veya teklifleri aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez.

Sayın Başkanlığa

77 nei maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ediyorum.

«Anayasanın 92 nei maddesi gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından reddedilmiş olan kanun tasarısı veya teklifleri, ret tarihinden itibaren 1 tam yıl geçmedikçe Millet Meclisinin aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez.

Manisa

Kâmil Şahinoğlu

BAŞKAN — Sayın Memduh Ekşi ile Sayın İşgüzar'ın takrirleri aynı mahiyettedir. Sayın Ekşi'nin takriri önce gelmiştir.

Sayın İşgüzar Sayın Ekşi'nin takririne katıldıklarını ifade ettiler. Her iki önergeyi aynı anda işleme koyacağım.

(Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon bu önergeye katılmadığını belirttiler. Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Sayın Özgüner'in önergesini yeniden okutacağım.

(İçel Milletvekili Turhan Özgüner'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Şahinoğlu tarafından verilmiş olan önergeyi okutuyorum.

(Manisa Milletvekili Kâmil Şahinoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Bu önergeye katılıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Önergeye katıldıklarını beyan ettiler.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Gerekçesi nedir Sayın Başkan?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Farklı olarak sadece «bir tam yıl» deyimi vardır. Komisyonun maksadı da odur zaten.

BAŞKAN — Gerekçe olarak Anayasanın 92 nei maddesine dayanıyorlar efendim.

Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Reddedilmiştir.

BAŞKAN — Tereddütünüz var, öyle mi? Pek bir defa daha oylayacağım.

Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler...

Çok rica ederim, bir evvelki oylamada oyu nu kullanan sayın milletvekillerini biliyorum; çünkü yanlış olduğu ifade edildi. Tekrar kulanmalarını istirham edeceğim. Başkanlık ona göre saydı.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Olmaz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Olmaz değil efendim. Benim yanlış netice tefhim ettiğim hususu ifade edilmiştir; o bakımdandır hassasiyetim.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Zuhul oldu Sayın Başkan, hata yok.

BAŞKAN — Hayır, Başkanın hata ettiği değil, oyların inmesiyle netice değişebilir. Zuhul değil Sayın Köseoğlu, hassasiyetimi kabul buyurmanızı istirham ederim.

Takriri kabul edenler lütfen işaret etsinler?.. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul şekliyle maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Saat 15,00'te yapılacak Birleşik Toplantıdan sonra toplanmak üzere Birleşime ara veriyorum.

Kapanma saati : 13,05

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 19.20

BAŞKAN : Başkanvekili Fikret Turhangil.

[KÂTİPLER : Tufan Doğan Avsargil (Kayseri) - Mustafa Orhan Daut (Manisa)]

BAŞKAN — Millet Meclisinin 19 nu Birleşiminin ikinci oturumunu açıyorum. İhtizaz görüşmelerine devam ediyoruz.

Seçimlerin yenilenmesi halinde tasarı ve tekliflerin durumu :

Madde 78. — Milletvekili genel seçimlerinin yenilenmesi halinde Millet Meclisinde sonuçlandırılmamış olan kanun tasarı ve teklifleri hükümsüz sayılır. Ancak, Hükümet veya T.B.M.M. üyeleri bu tasarı veya teklifleri yenileyebilirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın üye?.. Buyurun Sayın Eroğan.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Birinci maddede birtakım kavramların tarihi yapılmıştır. Bundan maksat, diğer maddelerde bu kavramları istimal etmektir. Maddede, «milletvekili genel seçimlerinin yenilenmesi halinde...» demektedir. Birinci maddede bunun yerine, yasama dönemi» kullanılmıştır. Tabiri bu şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ediyorum. Zannediyorum Komisyon da buna iştirak edecektir.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim. Baş-

kaca görüşmek isteyen sayın milletvekili?.. Yok. İki önerge vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

78 nci maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini öneririm.

«Bu takdirde tasarı ve teklifin görüşülmesine kaldığı yerden başlanır.»

Samsun

Yaşar Akal

Sayın Başkanlığa

78 nci maddenin birinci cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim.

İstanbul

Nuri Eroğan

«Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olan tasarı ve teklifler hükümsüz sayılır.»

BAŞKAN — Sayın Yaşar Akal'ın önergesini tekrar okutuyorum.

((Samsun Milletvekili Yaşar Akal'ın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Eroğan'ın önergesini tekrar okutuyorum.

(İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tadil şekliyle... Denetimle ilgili hususları da kapsıyor mu efendim? («Hayır») sesleri) Yalnız tasarı ve kanun tekliflerini..

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Evet, esas metinde de aynı şey, tasarı ve teklifleri.

BAŞKAN — Başlık da öyle. Evet. Yalnız tasarı ve teklifleri kapsamaktadır diyorsunuz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bunu Komisyonunda tekrar görüşmek üzere...

BAŞKAN — Hayır efendim, oylamaya geçtik, bitti. Yok, yok.

Tadil şekliyle oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hükümetin çekilmesi halinde kanun tasarı ve teklifleri :

Madde 79. — Bakanlar Kurulunun herhangi bir sebeple çekilmesi halinde yeni Bakanlar Kurulu güven oyu alıncaya kadar, Anayasa ve İçtüzük değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi ertelenir. Ancak, Bakanlar Kurulunun bir yazı ile Başkanlığa bildirdiği kanun tasarı ve teklifinin görüşülmesine devam olunur.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen?... Buyurun Sayın Komisyon Başkanı.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin müzakeresinin ertelenmesini, varsa önergelerin Komisyona verilmesini talebediyorum.

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı, maddenin müzakeresinin ertelenmesini, varsa takrirlerin iadesini istemiştir. Müzakerenin ertelenmesi hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Rapor ve gerekçelerin okunması.

Madde 80. — Başkan, bir tasarı veya teklifin görüşülmesine başlanırken gerekçe ve raporun tamamının okunmasına gerek olup olmadığını Genel Kurula sorar. Beş kişi ayağa kalkarak okunmasını isterse, gerekçe ve rapor okunur.

BAŞKAN — Madde üzerinde..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin de müzakeresinin tehirini talebediyorum.

BAŞKAN — Tehiri hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Raporda ret istemi :

Madde 81. — Bir kanun tasarı veya teklifinin esas komisyonca reddi istenir ve raporda benimsenirse, kanun tasarı veya teklifi reddedilmiş olur. Rapor benimsenmezse komisyona geri verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tüm üzerine konuşmalar :

Madde 82. — Kanun tasarı veya tekliflerinin görüşülmesinde, önce tasarı veya teklifin tümü hakkında söz verilir.

Anayasa değişiklikleri hariç, maddelerin oylanması işaretlerle olur.

Kanunun tümü üzerindeki görüşmeler, Hükümet, komisyon ve siyasî parti grupları için en çok 20'şer dakika, milletvekilleri için en çok 10'ar dakikadır.

Maddelerin görüşülmesinde konuşma süreleri bunun yarısıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin de müzakeresinin tehirini talebediyorum.

BAŞKAN — Maddenin müzakeresinin tehiri hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyona geri verme :

Madde 83. — Bir kanunun bir maddesi hakkında birçok önerge verilmiş ve madde değişikliği önergeleriyle birlikte komisyona geri

alınmışsa, komisyon önergeleri görüştüktan sonra eski metni kabul edebilir veya yeni bir metin hazırlayabilir.

Önerge sahipleri komisyon toplantılarına katıldıkları takdirde 5 dakikayı geçmemek üzere konuşabilirler.

Komisyon, kabul ettiği metnin önergelerden önce ve açık oyla oylanmasını üye tamsayısının salt çoğunluğuyla isterse, Genel Kurulda, önergelerden önce komisyon metni oylanır. Bu metin Genel Kurulun üye tamsayısının salt çoğunluğuyla kabul edilirse, önergeler reddedilmiş ve madde kabul edilmiş sayılır.

Açık oylamadan önce, önerge sahiplerinin 5'er dakikayı geçmemek üzere konuşma hakları vardır.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin de müzakeresinin tehirini talebediyorum.

BAŞKAN — Tehiri talebedilmekte ve varsa önergeler istenmektedir. Tehiri hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bir maddenin önce konuşulması veya fıkraların ayrı ayrı oylanması :

Madde 84. — Genel Kurulda bir maddenin diğerinden önce konuşulmasına işaret oyuyla karar verilebilir.

Görüşülen bir madde birçok mesele veya fıkralardan mürekkep ise ve bunların ayrı ayrı oya konmaları teklif olunmuşsa gereği buna göre yapılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen?... Sayın Eroğan.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu maddenin de müzakeresinin tehirini talebediyorum.

BAŞKAN — Tehir talebedilmektedir. Maddenin müzakeresinin tehiri hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Anayasaya aykırılık önergeleri :

Madde 85. — Bir kanun tasarı veya teklifinin Genel Kuruldaki görüşülmesi sırasında tasarı veya teklifin belli bir maddesinin Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle reddini isteyen önergeler, diğer önergelerden önce oylanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili... Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Danışman Kurulu ve maddî hatalar :

Madde 86. — Meclis Başkanlığı kanun tasarı ve tekliflerini Anayasa dili, kanun yazılış tekniği bakımından incelemekle görevli yeteri kadar uzmandan kurulu bir heyet teşkil eder. Bu heyet komisyonlara danışmanlık yapar.

Kanun tasarı veya teklifinin Millet Meclisince kabulünü gerektirecek oylamanın yapılmasından önce, metinde yazılış veya sıra bakımından bozukluk olduğu veya maddî hatalar bulunduğu ileri sürülürse ve esas komisyon veya Hükümet bu görüşe katılırsa, esas komisyona geriverilir. Bu şekilde düzeltilen maddeler de yeniden oylanır.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan burada bir maddî hata olmuştur. Danışma Kurulu yerine, Tetkik Kurulu şeklinde kabul edildiği halde Komisyonumuzca, hata olmuştur. O şekilde düzeltilerek maddenin oylanmasını arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Eroğan görüşmek istiyor musunuz madde üzerinde.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Sual soracağım efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Kurulacak olan, bu uzmanlardan teşekkül edecek kurul, Meclis içinden mi kurulacak, Meclis dışından mı kurulacak? Ve bunlar ayrı bir kadro teşkil edecekler mi, yani bütçeye bir yük tahmil edecekler mi?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Komisyonumuzun görüşüne göre, bu Meclis dışından ve uzmanlardan teşekkül edecektir. Ayrı bir kadro ihdas edilecektir.

BAŞKAN — O buyurduğunuz Danışman kelimesi... Başlıkta Danışman Kurulu diyor.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — İşte o kısım Tetkik Kurulu olacak. Kabulü o şekildedir; fakat matbaada yanlış basılmıştır.

BAŞKAN — Tetkik Kurulu, tabî hatası.. Tetkik Kurulu ve maddî hatalar. Öyle mi efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Evet efendim.

BAŞKAN — Maddeyi başlığındaki maddî hata, Tetkik Kurulu ve maddî hatalar şeklinde tashih ederek oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Son konuşmalar :

Madde 87. — Oya başvurmadan önce milletvekilleri, ne yolla oy kullanacaklarını kısa, açık olarak ve gerekçesiyle birlikte kürsüden belirtmek isterlerse, Başkan lehte ve aleyhte yalnız birer kişiye söz verir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

88 nci maddeyi okutuyorum.

Değişiklik önermeleri :

Madde 88. — Kanunlarda veya İçtüzükte aksine hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin reddi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon ve Hükümet değişiklik önermeleri verebilir.

Değişiklik önermeleri ve gerekçeleri 500 kelimeden fazla ise, önerge sahibi önergesine 500 kelimeyi geçmeyen bir özet eklemek zorundadır. Başkan, değişiklik önergesini derhal komisyona haber verir. Ve bunların özetlerini uygun gördüğü bir sırada görüşmeyi keserek Genel Kurula okutur.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun, efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Efendim, bu maddenin de müzakeresinin tehirini talebediyor ve varsa verilmiş önermeleriyle birlikte Komisyonumuza iadesini rica ediyoruz.

BAŞKAN — Maddenin müzakeresi ve varsa önermelerin komisyona iadesi, Komisyon Başkanlığınca talebedilmektedir.

Müzakerenin tehiri hususunu oylarınıza arz ediyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

14 . 12 . 1972 Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,33